

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2020-2021

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Denisa Goranová

**Vzdělávání a doprovázení jako forma podpory a pomoci
pěstounům**

Praha 2021

Vedoucí bakalářské práce:

Doc. PhDr. Dobromila Trpišovská, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2020-2021

BACHELOR THESIS

Denisa Goranová

**Education and accompaniment as a form of support and
assistance for foster parents**

Prague 2021

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Doc. PhDr. Dobromila Trpišovská, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 23.2.2021

Denisa Goranová

Poděkování

Děkuji vedoucí své práce Doc. PhDr. Dobromile Trpišovské, CSc. za inspirativní a cenné rady pro zpracování této práce, vstřícný přístup a trpělivost při vzájemné komunikaci. Dále děkuji všem respondentům za poskytnutí rozhovorů sloužících ke zpracování empirické části této práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou vzdělávání a doprovázení pěstounů. Je rozdělena na teoretickou část a praktickou část. Teoretická část pojednává mimo jiné o typech náhradní rodinné péče, právech a povinnostech pěstounů, procesu zprostředkování pěstounské péče a odborném posuzování zájemce o náhradní rodinnou péči. Dále se zabývá vzděláváním zájemců o pěstounskou péči, vzděláváním pěstounů a doprovázením pěstounů. Praktická část této práce je zpracována pomocí kvalitativního výzkumu. Konkrétním nástrojem sběru dat je polostrukturovaný rozhovor. Výzkum se zaměřuje na smysl vzdělávání pěstounů a průběh vzdělávání pěstounů v jedné doprovázející organizaci.

Klíčová slova

Doprovázení pěstounů, náhradní rodinná péče, odborné posuzování zájemce o pěstounskou péči, pěstounská péče, proces zprostředkování náhradní rodinné péče, vzdělávání pěstounů, vzdělávání zájemců o pěstounskou péči.

Annotation

This bachelor's thesis deals with the issue of education and accompaniment of foster parents. It is divided into a theoretical part and a practical part. The theoretical part deals, among other things, with the types of substitute family care, the rights and obligations of foster parents, the process of mediation of foster care and the professional assessment of those interested in substitute family care. Thesis also focuses on the education of those interested in foster care, foster education, and accompaniment for foster parents. The practical part of this work is elaborated using qualitative research. The tool used for data collection is a semi-structured interview. Research is focused on the purpose of foster education and continuous foster education in a particular accompaniment organization.

Keywords

Accompaniment for foster parents, education of foster parents, education of those interested in foster care, foster care, professional assessment of those interested in foster care, substitute family care, the process of mediation of substitute family care.

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE.....	11
1.1 Osvojení.....	11
1.2 Pěstounská péče.....	12
1.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu.....	13
1.4 Poručenství.....	14
1.5 Svěření dítěte do péče jiné osoby.....	15
2 SPECIFIKA PĚSTOUNSKÉ PÉČE.....	16
2.1 Práva a povinnosti pěstounů.....	16
2.2 Proces zprostředkování pěstounské péče.....	17
2.3 Odborné posuzování zájemce o náhradní rodinnou péči.....	18
3 VZDĚLÁVÁNÍ A DOPROVÁZENÍ PĚSTOUNŮ.....	24
3.1 Povinná odborná příprava pěstounů před přijetím dítěte.....	24
3.1.1 Formy a metody přípravy.....	25
3.1.2 Program PRIDE.....	26
3.2 Průběžné vzdělávání pěstounů po příchodu dítěte.....	27
3.2.1 Formy vzdělávání.....	28
3.2.2 Financování vzdělávání.....	29
3.3 Doprovázení zájemců o pěstounskou péči.....	30
3.4 Doprovázení pěstounů.....	31
3.5 Základní služby doprovázení pěstounů.....	32
PRAKTICKÁ ČÁST.....	36
4 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	36
4.1 Charakteristika metody výzkumu.....	36
4.2 Charakteristika výzkumného vzorku.....	37
4.3 Pracovní postup.....	37
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	39
6 DISKUZE.....	57
ZÁVĚR.....	63

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	66
SEZNAM TABULEK.....	69
SEZNAM PŘÍLOH.....	70

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá problematikou vzdělávání a doprovázení pěstounů. Součástí doprovázení pěstounů je právě jejich vzdělávání, které se v rámci andragogiky řadí mezi profesní vzdělávání dospělých. Pěstouni mají zákonem danou povinnost vzdělávat se. Toto vzdělávání je možné rozdělit na povinnou odbornou přípravu před přijetím dítěte, které se účastní budoucí náhradní rodič. Druhým typem je průběžné vzdělávání pěstounů po příchodu dítěte.

Autorku k volbě tohoto tématu inspirovala praxe, kterou absolvovala v rámci studia na vyšší odborné škole. Jednalo se o praxi na městském úřadu na odboru sociálně-právní ochrany dětí, v rámci které se autorka setkala s pěstouny a dětmi svěřenými do pěstounské péče. V budoucnu by chtěla autorka pracovat právě s pěstouny a předpokládá, že napsání této práce jí pomůže dozvědět se o dané problematice více informací z teoretického i praktického hlediska.

Tato bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. Dělí se tedy na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část se zaměřuje převážně na informace týkající se dlouhodobé pěstounské péče, nikoli pěstounské péče na přechodnou dobu. Hlavním cílem teoretické části je zjistit, jakým způsobem jsou vzdělávání zájemci o pěstounskou péči a lidé, kteří pěstounskou péči již vykonávají. Dílčím cílem práce je poté zmapovat základní služby poskytované pěstounům v rámci jejich doprovázení. Dalším cílem je seznámit s požadavky kladenými na budoucí pěstouny. V neposlední řadě je cílem práce popsat druhy náhradní rodinné péče, do které spadá právě i péče pěstounská.

Teoretická část se skládá ze tří kapitol a několika podkapitol. Zaměřuje se na druhy náhradní rodinné péče, práva a povinnosti pěstounů, proces zprostředkování pěstounské péče a odborné posuzování zájemců o náhradní rodinnou péči. Dále se práce zabývá povinnou odbornou přípravou pěstounů před přijetím dítěte a formami a metodami této přípravy. Dále pojednává o průběžném vzdělávání pěstounů po příchodu dítěte do rodiny, formách tohoto vzdělávání a jeho financování. V neposlední řadě se zabývá doprovázením pěstounů a základními službami, které jsou pěstounovi poskytovány.

V praktické části této práce autorka vyhodnocuje odpovědi, které získá v rámci kvalitativního výzkumu. Autorka jako formu výzkumu zvolila rozhovory s pracovníky doprovázející organizace Rozum a Cit. Autorka se při realizaci výzkumu zaměřuje na smysl a přínos vzdělávání pěstounů. Mimo jiné také zjišťuje průběh vzdělávání ve zvolené organizaci. Autorka si v rámci prováděného výzkumu stanovuje výzkumné otázky. Chce zjistit, jaké jsou cíle vzdělávání pěstounů, jak doprovázející organizace vzdělávání pěstounů organizuje, jaká je struktura vzdělávání pěstounů, jaké jsou možnosti a formy vzdělávání pěstounů a v neposlední řadě chce zjistit, jaké má doprovázející pracovník možnosti při stimulaci pěstouna ke vzdělávání. Výzkum je zaměřen na vzdělávání pěstounů, nikoli zájemců o pěstounskou péči.

Tato bakalářská práce si klade za cíl nastínit informace o náhradní rodinné péči a pěstounské péči a popsat problematiku vzdělávání a doprovázení pěstounů. Autorka od napsání práce očekává, že pozná danou problematiku více do hloubky na základě teoretických poznatků i poznatků z provedeného výzkumu. Práce by mohla být přínosem pro začínající doprovázející pracovníky, budoucí náhradní rodiče nebo stávající pěstouny.

TEORETICKÁ ČÁST

1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

V první řadě jsou to rodiče, kteří jsou povinni a oprávněni starat se o své děti. Mohou ale nastat situace, kdy rodiče nechtějí nebo nejsou schopni o své dítě pečovat. V takovém případě, kdy dítě nemůže z různých důvodů být v péči biologických rodičů, je nezbytné snažit se najít pro něj vhodnou formu náhradní rodinné péče. V České republice rozlišujeme několik typů náhradní péče. Přesně je definuje nový občanský zákoník. Ten vymezuje tyto konkrétní formy náhradní rodinné péče: osvojení, pěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, poručenství, jestliže má poručník dítě v osobní péči a svěřeni dítěte do péče jiné osoby. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, online, cit. 2021-02-10)

1.1 OSVOJENÍ

Osvojením se rozumí druh náhradní rodinné péče, při které dochází k vytváření vztahu mezi osvojitelem a osvojencem, jako kdyby se jednalo o rodiče a dítě. Osvojení je charakteristické mimo jiné tím, že osvojitel přijímá cizí dítě za vlastní. Osoba, která dítě osvojuje, nemá nárok na žádné speciální dávky, jako je tomu u některých jiných forem náhradní rodinné péče. Aby mohlo být dítě osvojeno, je nezbytné, aby biologičtí rodiče dítěte udělili souhlas s osvojením. Nový občanský zákoník vymezuje také specifické podmínky, na základě kterých není tento souhlas rodičů potřeba. O této skutečnosti rozhoduje soud. (Kolektiv autorů, 2018, s. 20-21) Sychrová ve své knize uvádí, že pokud má být osvojeno dítě, které je starší 12 let, je nezbytné, aby i dítě s osvojením souhlasilo. (Sychrová, 2015, s. 10)

Svěření dítěte do péče novým rodičům musí být v jeho zájmu. Pokud je dítě osvojeno, dochází k právnímu zániku vztahů s biologickou rodinou. Mezi osvojencem a osvojitelem s jejich rodinami vzniká příbuzenský vztah s veškerými důsledky z hlediska práva. Dítě je součástí nové rodiny, má novou matku a nového otce, případně bratra nebo sestru či novou babičku a nového dědu. Osvojené dítě získává jiné příjmení po nových rodičích. Dítěti je vydáván nový rodný list, kde se noví rodiče zapíší na místo

těch biologických. Noví rodiče mají zákonem danou povinnost sdělit dítěti, že bylo osvojeno. (Sychrová, 2015, s. 9-10)

Mezi osvojovaným dítětem a osobami, které ho osvojují, musí být věkový rozdíl nejméně 16 let. Ten, kdo dítě osvojuje, musí být svéprávný a plnoletý. Musí také skýtat záruku toho, že bude dítěti řádným rodičem a vychovatelem. Před tím, než soud vydá rozhodnutí o osvojení, je dítě svěřeno do takzvané předadopční péče budoucím novým rodičům na dobu nejméně půl roku. Účelem této péče je, aby se ukázalo, zda vzniká mezi dítětem a případnými novými rodiči správný vztah, zda se dítě v rodině dobře citově navazuje. (tamtéž, s. 10)

Mohou nastat závažné situace, na základě kterých bude osvojení zrušeno. Toto by znamenalo, že by znovu vznikly příbuzenské vztahy mezi dítětem a jeho biologickou rodinou. Ke zrušení osvojení nemůže dojít v případě, že dítě bylo osvojeno před více než třemi lety nebo soud, po roce od prvního rozhodnutí o osvojení, rozhodl o osvojení nezrušitelném. (tamtéž, s. 10)

1.2 PĚSTOUNSKÁ PÉČE

Institut pěstounské péče je vymezen v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Svěření dítěte do péče pěstouna nastává v případě, že dítě nemůže být v péči rodičů a svěření do péče pěstouna je v jeho zájmu. Svěření dítěte do této formy náhradní rodinné péče má v pravomoci soud. Výkon pěstounské péče je kontrolován ze strany státu prostřednictvím orgánů sociálně-právní ochrany dětí. (Kolektiv autorů, 2018, s. 21) Dítě může být svěřeno do péče předpěstounské. V takovém případě soud kontroluje výkon této péče a hledí na její úspěšnost. (Sychrová, 2015, s. 12)

Dítě může být do pěstounské péče svěřeno na kratší i delší časové období. Pokud je dítě ve věku, kdy se dokáže ke svěření do pěstounské péče vyjádřit, je třeba vyslechnout jeho názor na tuto skutečnost. Dítěti se neutváří svěřením do pěstounské péče nové příbuzenské vztahy s dočasným náhradním rodičem. (Kolektiv autorů, 2018, s. 21-23) Pokud je možné svěřit dítě do péče osoby příbuzné nebo blízké, má tato varianta vždy přednost před svěřením dítěte do péče osoby cizí. (Bubleová a kol., 2014, s. 7)

Jedinec, který vykonává pěstounskou péči, musí skýtat záruku řádné péče o dítě. Pěstoun je především vychovatelem dítěte. Dítě může zastupovat jen v běžných záležitostech. V případě, že by se jednalo o závažnější záležitosti, musí tyto skutečnosti pěstoun konzultovat s rodiči a získat jejich souhlas. V případě, že získání souhlasu rodičů není možné, je zapotřebí, aby se pěstoun v dané záležitosti obrátil na soud a požádal jej o souhlas, který bude za rodiče udělen. Pokud soud neurčí jinak, musí pěstoun zachovat osobní kontakt dítěte a jeho rodičů. Rodiče mají vůči dítěti i nadále vyživovací povinnost. Pěstoun během výkonu pěstounské péče má nárok na příspěvky od státu. Dítě a pěstoun jsou pravidelně jednou za dva měsíce v osobním kontaktu s doprovázejícím pracovníkem. Dále do rodiny pravidelně jednou za půl roku dochází pracovník orgánu sociálně-právní ochrany dětí. (Kolektiv autorů, 2018, s. 21-22)

Zánik pěstounské péče nastává nejpozději dnem, kdy se dítě stane zletilým. Soud může ze závažných důvodů pěstounskou péči také zrušit. Zároveň pokud se pěstoun vysloví soudu, že již nechce mít dítě v péči, soud vždy vyhoví a výkon pěstounské péče zruší. (tamtéž, 2018, s. 22)

1.3 PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU

Dle Pazlarové je smyslem pěstounské péče na přechodnou dobu zabezpečit po omezené časové období péči o dítě, jehož biologičtí rodiče nemají zájem o něj pečovat nebo o něj z nejrůznějších důvodů nedokáží pečovat. Svěření dítěte do této péče je pouze krátkodobým řešením nastalé situace, ale dává dítěti možnost, aby určité časové období vyrůstalo v rodinném prostředí. Odůvodnění umístění dítěte do této formy náhradní rodinné péče je jednou za čtvrt roku přezkoumáváno soudem. (Pazlarová, 2016, s. 153)

Bubleová a kolektiv uvádí, že dalším smyslem této formy náhradní péče o dítě je, že biologičtí rodiče získávají čas změnit své poměry takovým způsobem, aby se dokázali o jejich dítě opět starat. Také může být tento čas, kdy je dítě svěřeno do péče přechodným pěstounům, určen k hledání nové rodiny. Dítě může být svěřeno v této formě náhradní rodinné péče maximálně po dobu jednoho roku. Existuje také výjimka, kdy dítě může být v péči pěstouna na přechodnou dobu delší časový úsek v případě, že

daný pěstoun začne pečovat v tomto roce také o sourozence dítěte. (Bubleová a kol., 2014, s. 10)

Pěstouni na přechodnou dobu jsou vedeni v evidenci krajských úřadů. Přechodní pěstouni jsou povinni v případě potřeby začít pečovat o dítě, jehož situace vyžaduje svěřeni do této formy náhradní rodinné péče. Osobám vykonávajícím tuto formu náhradní rodinné péče je měsíčně vyplácena odměna pěstouna. Tuto odměnu vyplácí Úřad práce České republiky. (tamtéž, s. 11)

1.4 PORUČENSTVÍ

Soud jmenuje dítěti poručníka, pokud oba rodiče dítěte neplní rodičovskou odpovědnost v celém rozsahu. To je zejména v situacích, kdy jsou rodiče po smrti, výkon jejich práv a povinností vůči dítěti byl pozastaven nebo byli těchto práv a povinností zbaveni nebo nejsou oba rodiče plně svéprávní. Poručnictví mohou vykonávat jednotlivci i manželé. Poručník je pravidelně kontrolován soudem a je povinen, zpravidla jednou za rok, poskytovat soudu zprávy o dítěti a obvykle také o informacích ze správy jmění dítěte, pokud soud nestanoví jinak. V případě, že poručník hodlá rozhodovat o zásadních věcech v životě dítěte, je nezbytný souhlas soudu. (Bubleová a kol., 2014, s. 7-8)

Osoba, která je jmenována poručníkem dítěte, zastává funkci zákonného zástupce vůči dítěti. V případě, že poručníka nevykonává fyzická osoba, zastává tuto funkci orgán sociálně-právní ochrany dětí. Pokud rodiče dítěte navrhnou konkrétní osobu, která by mohla poručnictví vykonávat, soud tomuto návrhu vyhoví, jestliže je to v zájmu dítěte. V případě, že rodiče nikoho nenavrhli, jmenuje soud poručníkem osobu příbuznou nebo blízkou dítěti či jeho rodině, případně tedy jmenuje jinou fyzickou osobu. (tamtéž, s. 8)

V případě výkonu poručenství s osobní péčí dostává poručník od státu stejné finanční příspěvky, které dostává pěstoun při výkonu náhradního rodičovství. V případě osobní péče o dítě má poručník také uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče. V takové situaci pracovník orgánu sociálně-právní ochrany dětí provádí kontroly dítěte

v rodině poručníka. Stejně tak je rodina podporována pracovníkem doprovázející organizace. (Kolektiv autorů, 2018, s. 25)

1.5 SVĚŘENÍ DÍTĚTE DO PÉČE JINÉ OSOBY

Svěření dítěte do péče jiné osoby nastává v případě, kdy dítě nemůže být v péči biologických rodičů nebo poručníka. Tato skutečnost nesmí být v rozporu se zájmy dítěte. U osoby, které má být dítě svěřeno do péče, musí být zřejmé, že se o dítě bude řádně starat a se svěřením dítěte do své péče musí vyslovit souhlas. O svěřením nezletilého dítěte do této formy náhradní rodinné péče rozhoduje soud. Soud této osobě stanoví práva a povinnosti, které vůči dítěti bude mít. Mezi situace, na základě kterých může být dítě svěřeno do péče jiné osoby, patří například pobyt rodičů v zahraničí, nástup do vězení či jejich onemocnění. (Sychrová, 2015, s. 13)

Nový občanský zákoník uvádí, že pokud je dítě svěřeno do péče jiné osoby, soud určí rodičům výši výživného, jež musí osobě pečující platit. Při určování výše přihlíží k možnostem, schopnostem a majetkovým poměrům obou rodičů. Osoba, které je dítě svěřeno do péče, je oprávněna vymáhat toto výživné po rodičích dítěte. Osoba může s výživným pro dítě nakládat tak, jak vyžadují jeho potřeby a jeho zájem. V případě, že je možné svěřit dítě do péče osoby příbuzné nebo blízké, jsou tyto osoby upřednostňovány před osobami cizími, pokud je to v zájmu dítěte. (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 954, 956)

2 SPECIFIKA PĚSTOUNSKÉ PÉČE

Pěstounem je osoba, která „*pečuje a vychovává dítě, které z nějakého důvodu nemůže být vychovááno ve vlastní rodině. Poskytuje dětem možnost prožít dětství, nebo alespoň jeho část, v přirozeném prostředí rodiny.*“ (Pazlarová, 2016, s. 47)

2.1 PRÁVA A POVINNOSTI PĚSTOUNŮ

Práva povinnosti pěstounů upravují především dva zákony. Jedním je zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Druhým je zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Podle nového občanského zákoníku má pěstoun povinnost a právo se o dítě osobně starat. V omezené míře má stejná práva a povinnosti jako biologičtí rodiče dítěte. Osoba vykonávající pěstounskou péči má povinnost a právo řešit pouze běžné záležitosti týkající se dítěte, zastupovat ho v nich a starat se o jeho jmění. Pokud se jedná o ostatní záležitosti, musí pěstoun kontaktovat rodiče o nastalé skutečnosti. Pěstoun musí podporovat kontakt dítěte s jeho biologickými rodiči a ostatními příbuznými a blízkými osobami. Musí zachovat osobní kontakt dítěte a jeho rodičů, pokud není soudem rozhodnuto jinak. V opodstatněných případech může soud rozhodnout o dalších právech a povinnostech, které pěstoun bude mít. (Zákon č. 89/2021 Sb., občanský zákoník, § 966-967)

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí stanovuje, že pěstoun může v zákonem stanovených důvodech (například při narození dítěte, ztrátě osoby blízké a podobně) využít pomoci vztahující se k péči o dítě, o které se stará. Jedná se zejména o krátkodobou pomoc. Dále mu může být zprostředkována pomoc, která má podobu celodenní péče o dítě ve věku minimálně 2 let. Ta je garantována na 14 dnů v roce. Jednou za půl roku může pěstoun využít psychologickou, terapeutickou nebo jinou odbornou pomoc, na kterou má nárok. Dále má pěstoun nárok na poskytnutí možnosti rozšiřovat si vědomosti a schopnosti, což je mu umožněno zdarma. Dále má také právo na poskytnutí pomoci při zachování a podpoře kontaktu mezi dítětem a jeho původní rodinou a dalšími blízkými osobami, pomoc při zprostředkování místa tohoto kontaktu

a možnost využití asistence při tomto kontaktu. (Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 47a)

Pěstoun je povinen rozšiřovat si vědomosti a dovednosti v zákonem daném rozsahu. Pěstoun musí dát možnost dohlížet na naplňování dohody o výkonu pěstounské péče osobě, která je k tomu určena. Dále musí být v součinnosti s osobami, které jsou určeny ke sledování vývoje dítěte. (Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 47a)

2.2 PROCES ZPROSTŘEDKOVÁNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

Zájemcem se rozumí osoba, která je „žadatelem o zprostředkování náhradní rodinné péče, který podal žádost o zařazení do evidence žadatelů o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče či evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu.“ (Mertová a Janků, 2019, s. 8)

Osoba, která se chce stát pěstounem, podá žádost u obecního úřadu obce s rozšířenou působností a tím zahájí proces zprostředkování pěstounské péče. Tento úřad zakládá a následně vede příslušnou spisovou dokumentaci. Tímto okamžikem začíná běžet správní řízení o zařazení žadatele do evidence osob vhodných stát se pěstouny. V okamžiku, kdy spisová dokumentace obsahuje veškeré podklady, které obsahovat má, obecní úřad zasílá kopii celé dokumentace úřadu krajskému. Ten následně v procesu zprostředkování pěstounské péče pokračuje. V případě, že se jedná o příbuzenskou pěstounskou péči, kdy se má pěstounem stát příbuzná osoba dítěte či osoba, která je dítěti blízká, se tento proces nezahajuje. V takové situaci osoba neseписuje žádost, ale hned zasílá k soudu návrh na svěřeni dítěte do pěstounské či předpěstounské péče. (Trnková, 2018, s. 16-17)

V okamžiku, kdy zájemce projde celým procesem odborného posouzení, nastává chvíle, kdy krajský úřad vydá rozhodnutí o jeho zařazení do evidence žadatelů. Účelem celého procesu je najít vhodného náhradního rodiče pro dítě, které je vedeno v evidenci dětí vhodných ke zprostředkování náhradní rodinné péče. (tamtéž, s. 22) Krajský úřad při výběru vhodného pěstouna pro konkrétní dítě hledí na fakta vztahující se k dítěti (například jeho potřeby), a také na skutečnosti vztahující se k osobě budoucího

náhradního rodiče (například jeho očekávání). Dále tento úřad hledí na situaci, ve které se dítě a jeho rodina nachází (například předpokládaná délka potřeby pěstounské péče) a k dalším skutečnostem, které jsou ukázány v individuálním plánu ochrany dítěte. (Pazlarová, 2016, s. 33) Ve chvíli, kdy se pro konkrétní dítě najde vhodný pěstoun či případně pěstounský pár, je tato osoba kontaktována krajským úřadem, který ji oznámí, že je osobou vhodnou stát se pěstounem. Písemné vyrozumění, které osoba obdrží, bude obsahovat základní informace o daném dítěti a také o právu se s dítětem setkat. Toto právo má budoucí pěstoun po dobu 30 dnů od okamžiku, kdy vyrozumění obdržel. (Trnková, 2018, s. 22)

V průběhu procesu zprostředkování náhradní rodinné péče by mělo dítě dostávat informace o podstatných skutečnostech, které se ho týkají. Pracovníci by měli zohlednit jeho pohled na celou situaci v případě, že se dokáže s ohledem na jeho věk a vyspělost k situaci vyjádřit. Dítě je vedeno v evidenci krajského úřadu, dokud se pro něj nezprostředkuje jedna z forem náhradní rodinné péče či dokud se dítě nesvěří zpět do péče biologické rodiny. Dítě též nadále není vedeno v evidenci v případě, že se z něj stane osoba zletilá nebo v případě, že zemře. (Pazlarová, 2016, s. 40)

2.3 ODBORNÉ POSUZOVÁNÍ ZÁJEMCE O NÁHRADNÍ RODINNOU PÉČI

U zájemce o náhradní rodinnou péči se posuzuje **bezúhonnost**. Ta se pro účely zprostředkování náhradní rodinné péče prověřuje nejen u zájemce o náhradní rodinnou péči, ale také u ostatních členů domácnosti, u kterých lze předpokládat, že se jistým způsobem budou též starat o přijaté dítě. Účelem tohoto prověřování je skutečnost, že dítě bude svěřeno do péče osobě, u které lze předpokládat, že mu bude dobrým výchovným vzorem. Zájemce ani žádná osoba žijící s ním ve společné domácnosti „*by neměl být pravomocně odsouzen za trestný čin směřující proti životu, zdraví, svobodě, lidské důstojnosti, mravnímu vývoji nebo jmění dítěte nebo jiný trestný čin, jehož spáchání může mít vliv na způsobilost zájemce o náhradní rodinnou péči k řádné výchově.*“ (Mertová a Janků, 2019, s. 8)

V případě, že se zájemce dopustil jiného trestného činu nebo se dopustil přestupku, měl by být schopný o této skutečnosti upřímně mluvit a spolupracovat s pracovníkem sociálně-právní ochrany dětí. (Mertová a Janků, 2019, s. 8) Trnková uvádí, že v případě, kdy zájemce či osoba ze společné domácnosti spáchali jiný trestný čin, bude se k hodnocení bezúhonnosti pro účely náhradního rodičovství přistupovat individuálně například s ohledem na vážnost tohoto činu, na jednání osoby po spáchání činu, nebo na to, před jakou dobou se osoba činu dopustila. (Trnková, 2018, s. 20)

Pro účely zjištění bezúhonnosti všech osob si orgán sociálně-právní ochrany dětí vyžádá opis z evidence Rejstříku trestů nikoli pouhý výpis. Děje se tak z důvodu, že v opisu jsou vypsány veškeré informace o všech odsouzeních dané osoby i již zahlazená odsouzení. Tento opis musí být starý maximálně čtvrt roku. (tamtéž, s. 20)

Dalším faktorem je **motivace**. Ta je odrazem toho, co očekává osoba, která se má stát náhradním rodičem, od vstupu dítěte do rodiny. V případě, že jsou tyto představy nereálné, může nastat předčasný konec náhradní rodinné péče. To má potom velice záporný dopad jak na dítě, tak na zájemce a ostatní členy rodiny. Osoba, která má zájem o zprostředkování této péče, by měla být schopna vyjmenovat důvody, na základě kterých má zájem o přijetí dítěte do své rodiny. Těchto důvodů je mnoho a odlišují se i podle zvoleného druhu náhradní rodinné péče (osvojení, pěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu). Zájemce by měl dokázat určit, o jaké dítě je schopen se postarat. Motivace zájemce se projevuje i při spolupráci s pracovníky sociálně-právní ochrany dětí. Zájemce by měl usilovat o to, aby proces zprostředkování náhradní rodinné péče proběhl co nejrychleji v tom smyslu, že by neměl tento proces zbytečně protahovat. (Mertová a Janků, 2019, s. 9)

Zezulová k motivaci zájemců o pěstounskou péči uvádí, že zásadní roli hraje touha po dítěti, jelikož do rodiny přijde nové dítě, které může v této rodině strávit i mnoho let. Mezi další skutečnosti může patřit například touha pořídit pro jejich vlastní dítě bratra či sestru nebo mohou zájemci příchodem dítěte do pěstounské péče ulevit své bolesti ze ztráty vlastního dítěte. Další faktorem vyvolávajícím zájem o výkon pěstounské péče může být touha pomoci dětem, které nemohou vyrůstat s vlastní rodinou. Avšak

důvodů, proč se osoba rozhodne pro výkon pěstounské péče, existuje celá řada. (Zezulová, 2012, s. 18-19)

Od zájemce se očekává, že bude zdravý, případně že jeho **zdravotní stav** nebude ve velké míře bránit dané osobě o dítě řádně pečovat. Nelze říci, jaké konkrétní poruchy či jaká konkrétní onemocnění by osobě bránily stát se náhradním rodičem. Avšak je téměř pravděpodobné, že šanci stát se náhradním rodičem nebude mít osoba, která trpí vážnou infekční chorobou či onemocněním, které se nedá vyléčit a má nežádoucí prognózy do brzké budoucnosti. To by totiž znemožnilo poskytnout dítěti harmonické rodinné prostředí. (Trnková, 2018, s. 19) Pazlarová ve své knize uvádí konkrétní onemocnění, která výkon pěstounské péče zcela vylučují. Patří mezi ně například poruchy příjmu potravy, hraniční stavy a patické nálady (například depresivní) či těžší neurotické poruchy (například obsedantní) a jiné. (Pazlarová, 2016, s. 34)

Posouzením zdravotního stavu se zabývají lékaři, kteří jsou pro tuto činnost pověřeni krajským úřadem. Lékařům k tomuto posouzení napomáhá dokumentace praktických lékařů zájemců o výkon pěstounské péče a dokumentace odborných lékařů v případě, že k těmto lékařům zájemce také dochází. Zhodnocení zdravotního stavu zájemce probíhá vždy individuálně. To znamená, že lékař hodnotí, jak může konkrétního jedince omezit jeho zdravotní stav ve schopnosti starat se o dítě. Lékař si během zdravotního posouzení může promyslet, zda je potřeba, aby zájemce podstoupil též vyšetření psychiatrické. V případě, že jedinec během předchozích pěti let docházel k psychiatrovi, je toto vyšetření nutností. (tamtéž, s. 34)

Dále je pohlíženo na **psychický stav** zájemce, tedy na skutečnost, zda je jedinec duševně zdravý a zda se dokáže vypořádat s běžnými nároky života. Vstup dítěte do náhradní rodiny totiž znamená náročnou životní změnu a v případě, že by byl náhradní rodič ve špatném psychickém stavu, mohla by nastat situace, že jedinec nebude náhradní rodičovství zvládat a náhradní rodinná péče by musela být v důsledku toho ukončena. (Mertová a Janků, 2019, s. 10)

Při procesu zprostředkování náhradní rodinné péče se také přihlíží k **osobnosti zájemce**. Ta určuje, jakým způsobem bude zájemce na dítě reagovat, jak si bude všimnout jeho potřeb, zda na ně bude správně reagovat a zda zvládne dítěti zajistit rozvíjející

prostředí. Musí být zřejmé, že náhradní rodič dokáže chápat chování a potřeby dítěte, a že dokáže tyto potřeby zabezpečovat. (Mertová a Janků, 2019, s. 10)

Dalším faktorem, který se při procesu zprostředkování náhradní rodinné péče zkoumá, je **sociální prostředí**, zvláště bydlení a domácnost. Zkoumá se, zda bude zájemce schopen utvářet vztahy v prostředí, ve kterém žije, a také v jaké kvalitě. Dále je třeba také zjišťovat, jak vnímají náhradní rodinnou péči osoby, které žijí se zájemcem ve společné domácnosti. Dále se také zkoumají bytové podmínky, které musí být adekvátní pro výchovu svěřeného dítěte. Dítě by mělo přicházet do prostředí, které nebude ohrožovat jeho zdraví a bezpečí, a ve kterém se bude cítit dobře. Při procesu zprostředkování se také přihlíží k **ekonomické úrovni** zájemce a k tomu, jak zvládá hospodařit s penězi, a to z důvodu, aby zájemce dokázal zabezpečit potřeby dítěte. (tamtéž, s. 12-13)

U zájemce se také zjišťuje **stabilita jeho partnerství či manželství**. V případě, že se jedná o šťastný a harmonický vztah, je zřejmé, že osoba lépe zajistí pro dítě dobré zázemí a vytvoří podmínky pro jeho řádný vývoj. Bere se proto ohled na skutečnost, zda pár společně zvládne takovou zátěž, jakou je právě příchod dítěte do rodiny. Mimo jiné je účelem zajistit dítěti, aby přišlo do bezpečného a stabilního prostředí a snížit riziko neúspěchu náhradní rodinné péče. U zájemce, který není v žádném partnerském či manželském vztahu, by mělo být zřejmé, že umí udržovat vztahy stávající či navazovat vztahy nové. (tamtéž, s. 14-15)

Dále se zjišťuje, zda má zájemce **předpoklady k výchově dítěte**. Jedná se tedy o to, aby náhradní rodina dokázala zabezpečit potřeby příchozího dítěte. U zájemce se prověřuje, zda disponuje základními schopnostmi k péči a výchově dítěte, včetně pochopení specifického vývoje dětí, které mohou být v náhradní rodinné péči. Zájemce by měl znát, jaké výchovné metody při péči o dítě používat. S ohledem na jeho životní styl by mělo být zřejmé, že bude mít dostatek času na výkon náhradního rodičovství. Příchod dítěte do rodiny s sebou nese potřebu utváření vztahu mezi náhradním rodičem a dítětem. A tak by měl zájemce počítat s tím, že může nastat skutečnost, že bude trávit nějakou dobu méně času v práci. Zájemce by měl být schopen pojmenovat, o jaké dítě není schopen pečovat a proč. (tamtéž, s. 16)

Osobnost zájemce, jeho psychický stav, předpoklady k výchově dítěte, motivace k výkonu pěstounské péče a vztahy v rodině zájemce jsou prověřovány zejména při **psychologickém posouzení** budoucího náhradního rodiče. V případě, že se jedná při zařazení do evidence žadatelů o manželský pár, provádí psycholog rozhovor s oběma manželi zvlášť a následně pak s oběma manželi společně. (Trnková, 2018, s. 19) Psycholog si pro vyšetření zájemce sám stanoví diagnostický postup, podle nějž bude vyšetření provádět. Avšak Ministerstvo práce a sociálních věcí uvádí pro tato vyšetření doporučení vhodných postupů. Psychologovi může při posuzování jedince pomoci mimo jiné jeho dokumentace, ve které se nachází například zpráva ze šetření sociální pracovnice orgánu sociálně-právní ochrany dětí u zájemce, dotazník vyplněný zájemcem, zprávy od lékařů a podobně. Konečný souhrn informací a skutečností pak psycholog sepíše do závěrečné zprávy. Psycholog věnuje speciální pozornost rizikovým faktorům, které se mohou na straně zájemce objevit. U nich je třeba velmi důkladně promyslet, jaký vliv by mohly mít na potenciální výkon náhradního rodičovství. Jedná se například o situace, kdy zájemce trpí nějakým psychiatrickým onemocněním či je zájemce osobu závislou. Dále se může jednat o situace, kdy zájemce nemá a nikdy neměl žádný stabilní partnerský vztah či žádný jeho vztah netrval příliš dlouho. Pokud se jedná o zájemce, který je v nějakém partnerském vztahu, je třeba prověřit mimo jiné současné partnerské neshody. Za nevhodného zájemce se považuje osoba, která se nezajímá o své vlastní děti nebo se o ně řádně nestará. (Pazlarová, 2016, s. 35)

Dalším ukazatelem při posuzování zájemce o náhradní rodinnou péči je **etnické, kulturní a náboženské prostředí**. Jedná se především o skutečnost, že budoucí náhradní rodič a dítě přicházející do náhradní rodiny mohou pocházet z rozdílného prostředí. Je tedy třeba, aby náhradní rodič tuto skutečnost akceptoval a aby on i jeho rodina nediskriminovali dítě kvůli jeho etniku, kultuře či víře. (Mertová a Janků, 2019, s. 17)

Při procesu zprostředkování se u zájemce také přihlíží ke skutečnosti, zda dokáže jako budoucí náhradní rodič **napomáhat dítěti v budování jeho identity**, tedy přispívat k tomu, aby dítě vědělo, z jaké rodiny pochází. Budoucí náhradní rodič by si měl **uvědomovat důležitost biologické rodiny** pro dítě. Budoucí pěstoun by neměl mít problém s tím, že dítěti bude umožňovat kontakt s jeho biologickou rodinou, pokud to

bude v souladu se zájmy tohoto dítěte. U zájemce by mělo být zřejmé, že bude projevovat **součinnost s pracovníky sociálně-právní ochrany dětí**. Tyto skutečnosti budou přezkoumané zejména při účasti na kurzu přípravy pro zájemce o náhradní rodinnou péči. (Mertová a Janků, 2019 s. 18)

3 VZDĚLÁVÁNÍ A DOPROVÁZENÍ PĚSTOUNŮ

3.1 POVINNÁ ODBORNÁ PŘÍPRAVA PĚSTOUNŮ PŘED PŘIJETÍM DÍTĚTE

Povinné vzdělávání zájemců o pěstounskou péči je vymezeno zákonem o sociálně-právní ochraně dětí. Ten stanovuje, že *„krajský úřad zajišťuje přípravu fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny a poskytuje těmto osobám poradenskou pomoc související s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče.“* Dále zákon uvádí, že *„časový rozsah přípravy k zařazení žadatele do evidence pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské činí nejméně 48 hodin.“* (Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 11)

Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí vymezuje, na jaké tematické oblasti se orientuje odborná příprava. Mezi tyto oblasti patří:

- sebezpoznání budoucích náhradních rodičů, jejich rodinných a sociálních vazeb,
- pochopení a naplňování práv a potřeb dítěte, které je v péči náhradní rodiny,
- příprava na součinnost s dalšími specialisty,
- chování k dítěti a jednání s ním s ohledem na jeho důstojnost a hodnoty,
- rozšíření dovedností a zájmů dítěte,
- naplnění veškerých potřeb dítěte a zájem o zdraví dítěte,
- kontakt dítěte s biologickými rodiči a blízkými osobami,
- práce s biologickými dětmi náhradních rodičů. (Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, § 3)

Kundelová a kolektiv ve své publikaci uvádí, že *„smyslem odborného posouzení, a tedy i přípravy, je ověření předpokladů zájemce o náhradní rodinnou péči stát se náhradním rodičem před jeho zařazením do příslušné evidence náhradní rodinné péče směřující k zajištění bezpečného, láskyplného a stabilního prostředí pro dítě, které*

z nejrůznějších důvodů nemůže vyrůstat ve vlastní rodině.“ (Kundelová a kol., 2019, s. 13)

3.1.1 FORMY A METODY PŘÍPRAVY

Sychrová ve své publikaci konstatuje, že informace, které se budoucí náhradní rodič dozví v průběhu odborné přípravy, je možné rozčlenit do dvou částí. První část této přípravy má podobu **individuální formy**. Ta se zaměřuje na objasnění rozhodnutí, proč chce osoba vykonávat náhradní rodinnou péči a co od výkonu této péče očekává. Druhá část odborné přípravy má podobu **skupinové formy**, kdy je vzděláváno více budoucích náhradních rodičů současně. Tato část vzdělávání se zaměřuje na získání informací týkajících se náhradní rodinné péče a jejích forem a průběhu procesu zprostředkování. Dále se budoucí náhradní rodiče dozví informace o tom, jaké děti se svěřují do této péče, jaké mají potřeby a práva či jak takové děti podporovat. V neposlední řadě se druhá část odborné přípravy zaměřuje na práva a povinnosti biologických rodičů i rodičů náhradních. (Sychrová, 2015, s. 62)

Kundelová a kolektiv uvádí, že při individuální přípravě má účastník možnost vyjádřit se k obsahu přípravy a může hovořit o věcech, které jsou pro něho osobní nebo neměl příležitost hovořit o nich při skupinovém setkání. V průběhu skupinové přípravy probíhají mimo jiné skupinové aktivity, účastníci mají možnost mezi sebou sdílet své názory a postoje vztahující se k informacím, které se během vzdělávání dozvěděli. V průběhu přípravy je nezbytné poskytnout účastníkovi dostatek času na to, aby popřemýšlel a zamyslel se nad informacemi, které se při vzdělávání dozvěděl. Na základě toho se účastník rozhodne, zda bude či nebude vykonávat náhradní rodinnou péči. Pokud účastník potřebuje, může absolvovat více hodin odborné přípravy, jelikož rozsah, který stanovuje zákon, je určen jako minimální, nikoliv jako maximální. (Kundelová a kol., 2019, s. 24)

Příprava může probíhat formou přednášky, avšak za velmi užitečné se považuje mimo jiné součinnost se stávajícími náhradními rodiči. Náhradní rodič vystupuje v průběhu přípravy jako lektor a může se s budoucími náhradními rodiči podělit o své zkušenosti z výkonu náhradního rodičovství. Budoucí náhradní rodiče mají příležitost

ptát se na informace a věci z praxe, na které by se jiného lektora nezeptali. (Kundelová a kol., 2019, s. 25)

3.1.2 PROGRAM PRIDE

Program PRIDE se poprvé začal používat ve Spojených státech amerických, kde byl v roce 1993 vytvořen. Jedná se o „*ucelený způsob práce se zájemci o náhradní rodinnou péči a náhradními rodiči, který vznikl právě z impulsu náhradních rodičů, jako reflexe jejich vlastních zkušeností a potřeb.*“ Zkratka PRIDE v českém jazyce znamená „Zdroje pro informování, rozvoj a vzdělávání náhradních rodičů“. Tento program vychází z přesvědčení, že hodnota rodinného života zastává zásadní funkci pro úspěšný vývoj dítěte. Účelem přípravy PRIDE je předání zkušeností dítěte, které má být svěřeno do náhradní rodiny, budoucím náhradním rodičům ve formě zážitkových aktivit. Poté přichází na řadu reflexe těchto absolvovaných aktivit. Tyto zážitkové aktivity mají pomoci rozpoznat a prohlubovat schopnosti a dovednosti, které budoucí náhradní rodič využije, až bude dítěti pomáhat vypořádat se se svojí minulostí, přijmout přítomnost a připravit se na budoucí samostatný život. (Právo na dětství, online, cit. 2021-01-17)

Program PRIDE si zakládá na pěti kategoriích kompetencí, které jsou pro budoucího náhradního rodiče základní a měl by jimi disponovat každý z nich. V průběhu přípravy před přijetím dítěte se je dohromady s lektory pokouší budoucí náhradní rodič rozpoznat a v případě potřeby posílit. Těmito kompetencemi jsou následující:

- ochrana dětí a péče o ně,
- nepřehlížet opožděný vývoj dětí a naplňovat jejich vývojové potřeby,
- napomáhat dobrým vztahům dětí a jejich biologických rodičů a ostatních osob,
- budovat pro děti přátelské vztahy na celý život,
- počínat si jako osoba, která je součástí týmu profesionálů. (Právo na dětství, online, cit. 2021-01-17)

3.2 PRŮBĚŽNÉ VZDĚLÁVÁNÍ PĚSTOUNŮ PO PŘÍCHODU DÍTĚTE

Vzdělávání pěstounů je povinnou součástí výkonu pěstounské péče. Toto vymezuje zákon o sociálně-právní ochraně dětí, který stanovuje, že „osoba pečující a osoba v evidenci má právo na zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti.“ Dále tento zákon stanovuje, že tato osoba má „povinnost zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích.“ (Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 47a) Zákonodárce takto stanovil z důvodu, aby náhradní rodiče dostávali informace a osvojili si dovednosti vztahující se k péči o dítě, která může mít v náhradní rodinné péči určitá specifika. (Kolektiv autorů, 2018, s. 105)

Nadační fond J&T ve své publikaci uvádí, že v případě, že pěstouni mají dítě ve společné péči, musí oba pěstouni splnit zákonem danou povinnost vzdělávat se. Doprovázející pracovník společně s náhradními rodiči vytváří vzdělávací plán, ve kterém jsou vymezeny možné formy a témata vzdělávání. U vzdělávacího plánu se předpokládá, že bude orientován na zvýšení schopností a dovedností pěstouna, kvality výkonu náhradní rodinné péče, a že bude soustředěn na potřeby dítěte nacházejícího se v pěstounské péči. (Nadační fond J&T, 2014, s. 16)

Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí stanovuje, na co se orientuje zvyšování znalostí a dovedností. Tím je následující:

- nabytí nových informací a schopností vztahující se k péči o dítě,
- nabytí znalostí a dovedností vztahující se k péči o děti s určitými specifiky (například děti se zdravotním znevýhodněním, děti, které si prošly týráním a další),
- zprostředkování péče při změnách, které jsou spjaty se vzděláváním nebo vývojovými fázemi dítěte,
- tíživé situace a jejich zvládnutí,
- svěření dítěte zpět do biologické rodiny a příchod dítěte do rodiny náhradní,

- příprava dítěte na samostatný život po odchodu z náhradní rodiny. (Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, § 5)

Konkrétních témat vzdělávání pro pěstouny existuje celá řada. Může se jednat například o témata související s pěstounskou péčí a péčí o dítě, deprivací, potřebami dítěte. Dále témata, která se orientují na předcházení vzniku syndromu vyhoření pěstouna či vzájemnou komunikaci v rodině. Dále také témata ohledně závislostí, psychiatrických onemocnění či romské problematiky. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015, s. 209)

3.2.1 FORMY VZDĚLÁVÁNÍ

Zákon nestanovuje formu vzdělávání, kterou by musel pěstoun absolvovat. Každému pěstounovi vyhovuje něco jiného. Ať už se pěstoun účastní jakékoli formy vzdělávání, vždy je nutné mít podklady a prokázat, že pěstoun vzdělávání opravdu splnil. To je nezbytné pro případnou kontrolu čerpání státního příspěvku na výkon pěstounské péče či pro inspekci sociálně-právní ochrany dětí. (Kolektiv autorů, 2018, s. 108)

Základní formou vzdělávání pro pěstouny je **prezenční forma výuky**. Tou se rozumí semináře v časovém horizontu 6-8 hodin, které se konají ve všední dny nebo v sobotu či semináře, které se konají v prodloužené víkendové formě. Semináře, které mají méně hodin, jsou pěstounům také nabízeny, avšak ty nejsou v takové míře efektivní. Při kratších seminářích nedochází k zásadnímu propojení účastníků vzdělávání mezi sebou ani k propojení účastníků vzdělávání a lektora. (tamtéž, s. 107)

Další formou vzdělávání pro pěstouny jsou **víkendové pobyty s doprovodnými aktivitami pro děti**. Tento druh vzdělávání je mezi pěstouny velmi oblíbený. Na těchto víkendových pobytech dochází k utváření přátelských vztahů mezi náhradními rodinami, sdílení zkušeností z výkonu náhradního rodičovství a ke vzájemné podpoře. Pro náhradní rodiče se zdá být tato forma vzdělávání jako nejvíce efektivní. Avšak co se týče financí a organizace, hovoříme o této formě jako o nejnáročnější. (tamtéž, s. 107)

Mezi další formu vzdělávání patří vzdělávání **formou samostudia literatury**. Je nutné, aby se téma studované literatury shodovalo s tématem, které je stanoveno vyhláškou. Zvolenou literaturu musí pracovník organizace přečíst a následně se zaručit, že téma je shodné s tématem stanoveným vyhláškou. Poté, co pěstoun absolvuje stanovené samostudium, je nezbytné, aby se pracovník organizace o této skutečnosti přesvědčil. Pracovník se může přesvědčit pomocí rozhovoru s pěstounem o obsahu přečtené literatury. Nebo pěstoun napíše test, jehož řádné splnění bude vypovídat o tom, že literaturu přečetl. Důkazem splnění vzdělávání je, že pracovník vypíše detaily rozhovoru do zápisu z jednání nebo uloží test napsaný pěstounem do spisové dokumentace. (Kolektiv autorů, 2018, s. 107-108)

Dalším druhem vzdělávání pro pěstouny je **e-learningové vzdělávání**. To probíhá prostřednictvím elektronické aplikace. V takovém případě je nezbytné, aby byly zjištěny informace o dodavateli kurzu. Téma kurzu musí být též shodné s tématem, které je stanoveno vyhláškou. V této formě vzdělávání vystupuje náhradní rodič jako student, který je seznámen s teoretickou částí tématu a následně vyplňuje test. Po zdařilém absolvování testu aplikace vytvoří potvrzení o této skutečnosti. Tento dokument je následně založen do spisové dokumentace pěstouna, která je vedena doprovázející organizací. (tamtéž, s. 108)

Vzdělávání může mít také podobu **svépomocných skupin**. Ty jsou určeny zejména pro pěstouny, kteří vykonávají příbuzenskou pěstounskou péči. Tu v mnoha případech vykonávají totiž prarodiče dětí, pro které může být vzdělávání běžnou formou náročného. O svépomocných skupinách můžeme hovořit jako o formě vzdělávání, která má spíše charakter diskuzní skupiny. Tato podoba vzdělávání může probíhat formou opakujících se shledání, kterých se zároveň vždy účastní nějaký odborník. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015, s. 209)

3.2.2 FINANCOVÁNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Doprovázející organizace, ve které je pěstoun veden, má povinnost pro náhradního rodiče zaručit bezplatné vzdělávání v rozsahu, který musí pěstoun dle zákona splnit. Pokud nastanou okolnosti, kdy pěstounova situace vyžaduje více hodin vzdělávání, než stanovuje zákon, může ho organizace financovat celé nebo se může na jeho financování

podílet společně s pěstounem, pokud se tak domluví. V tomto případě je třeba založit důkazy vzniklé potřeby vzdělávání ve větším rozsahu a případné kontrole čerpání státního příspěvku na výkon pěstounské péče dokázat, že tato potřeba byla oprávněná a financování tohoto vzdělávání bylo prospěšné. (Kolektiv autorů, 2018, s. 108)

Pěstouni mají při účasti na vzdělávání také k dispozici občerstvení. Některé organizace zaplatí občerstvení i obědy, avšak výše vynaložených financí musí být přiměřená a adekvátní. Tomu tak například není při úhradě obědů, pokud se pěstoun účastní 6-8 hodinového semináře. V takových případech by měli mít účastníci k dispozici pouze základní nápoje a drobné občerstvení. (tamtéž, s. 108)

Co se týče účasti na vzdělávání ve formě víkendových pobytů, tam je financování různé. Některé organizace zaplatí pouze lektora, doprovodný personál a pronájem prostoru určeného pro vzdělávání a pěstoun si z vlastních prostředků financuje ubytování a stravování. Naopak jiné organizace financují ubytování i stravování náhradních rodičů i dětí v plné nebo částečné výši. Tyto skutečnosti jsou objasněny v dohodě, kterou uzavřel pěstoun spolu s doprovázející organizací. (tamtéž, s. 109)

3.3 DOPROVÁZENÍ ZÁJEMCŮ O PĚSTOUNSKOU PĚČI

Pazlarová ve své knize uvádí, že osoba, která zvažuje, zda se stát pěstounem, může mít celou řadu dotazů, na které chce znát před tímto rozhodnutím odpověď. Pracovník by proto měl mít o pěstounské péči dostatek znalostí, aby dané osobě dokázal odpovědět. Jedná se především o základní informace o tomto typu náhradní rodinné péče či o tom, co vše obnáší proces zprostředkování pěstounské péče. Dále se ale jedná o znalost služeb a organizací pro náhradní rodiče. Měl by také vědět, kteří současní pěstouni by se případně setkali se zájemcem, pokud by o toto setkání stál. A měl by dokázat říci, pro jaké děti se náhradní rodinná péče zprostředkovává. Pracovník by si měl při komunikaci se zájemcem počínat tak, aby ho od pěstounské péče neodradil, ale podpořil. Pracovník by měl o pěstounské péči hovořit kladně. Při komunikaci se zájemcem je důležité, aby pracovník dával dané osobě najevo respekt, jelikož pěstounská péče by se bez pěstounů nemohla zprostředkovávat. Doprovázející pracovník by měl se zájemcem jednat upřímně a měl by mu věnovat dostatek času. (Pazlarová, 2016, s. 27)

3.4 DOPROVÁZENÍ PĚSTOUNŮ

Pěstoun uzavírá **dohodu o výkonu pěstounské péče**. Ta může být uzavřena s orgánem sociálně-právní ochrany dětí nebo s doprovázející organizací. V praxi je častějším jevem právě volba doprovázející organizace. Konkrétní zaměstnanec doprovázející organizace se zvolí jako klíčový pracovník pro spolupráci s pěstounskou rodinou a tato skutečnost se zapíše do dané dohody. Tento pracovník se minimálně jednou za dva měsíce s pěstounskou rodinou setkává. V případě, že pěstoun uzavře dohodu s orgánem sociálně-právní ochrany dětí, zastává úlohu klíčového pracovníka zvolený zaměstnanec tohoto orgánu. (Trnková, 2018, s. 87)

Lze říci, že *„účelem dohod o výkonu pěstounské péče je vymezení rozsahu podpory rodinám a zvýšení kvality výkonu pěstounské péče s ambicí profesionalizace úrovně pěstounů a zlepšení péče o ohrožené děti.“* Existují také další dokumenty, které souvisí s výkonem pěstounské péče, ale nejsou obsaženy přímo v dohodě o výkonu pěstounské péče. Můžeme hovořit hlavně o individuálním plánu ochrany dítěte, vzdělávacím plánu pro pěstounské rodiče či o plánu průběhu výkonu pěstounské péče. (Pazlarová, 2016, s. 73)

Před uzavřením dohody s konkrétní organizací by se měl pěstoun osobně setkat s doprovázejícím pracovníkem. Pracovník by měl pěstounovi sdělit základní informace o doprovázející organizaci, metody práce a služby, které organizace pěstounům poskytuje. Tyto služby mohou být v mnoha organizacích rozdílné, a tak záleží pouze na pěstounovi, kterou organizaci si zvolí. Je vhodné, aby pěstoun začal spolupracovat s organizací ještě před tím, než mu bude dítě svěřeno do péče. Díky tomu dojde k pravidelnému kontaktu pěstouna a klíčového pracovníka a pěstoun může již v tomto okamžiku být v kontaktu s ostatními pěstounskými rodinami. Organizace může pěstouna podporovat při budování vztahu s dítětem ještě před svěřením dítěte do jeho péče. (tamtéž, s. 75)

V doprovázení pěstounských rodin jsou obsaženy tři složky: podpora, vzdělávání, kontrola. Podpora je poskytována pěstounovi, dítěti a rodině jako celku. Pracovník se zajímá o průběh pěstounské péče, o chování dítěte, péči o dítě a jeho

výchovu, zvyšuje kompetence náhradních rodičů případně pomáhá zprostředkovat další potřebné služby. S pěstounskými rodiči jedná o současných problémech v dané rodině, ale také se zajímá o situace, které mají vliv na kvalitu života celé rodiny (například upevnění vztahů mezi sourozenci, upevnění vztahu mezi náhradními rodiči a dítětem a podobně). Podpora dítěte spočívá v realizaci cílů, které byly určeny při zpracování individuálního plánu ochrany dítěte. Pracovník se s dítětem pravidelně setkává a komunikuje s ním. Hovoří s dítětem o jeho spokojenosti a o tom, jak se cítí či co ho trápí. Dále zjišťuje jeho pohled na situaci a to, zda jsou naplněny jeho potřeby. Pracovník se také zajímá o fungování rodiny jako takové a pomáhá v upevňování vztahů mezi členy rodiny. (Kolektiv autorů, 2015, s. 14)

Doprovázející pracovník dohlíží na to, aby náhradní rodiče při výkonu pěstounské péče dodržovali kroky stanovené v individuálním plánu ochrany dítěte. Tímto dodržováním je tedy zajištěno, že jsou naplňovány potřeby dítěte v jeho nové rodině. Dále pracovník dohlíží na to, aby náhradní rodiče plnili sjednané cíle spolupráce a poskytuje jim zpětnou vazbu na fungování této spolupráce. (tamtéž, s. 15)

Pazlarová konstatuje, že kontrolní funkci výkonu pěstounské péče zastává zejména orgán sociálně-právní ochrany dětí, zatímco doprovázení poskytované doprovázející organizací zastává spíše funkci podpůrnou. Klíčový pracovník organizace by si měl tedy s náhradními rodiči a dětmi v pěstounské péči vybudovat takový vztah, ze kterého bude patrná vzájemná důvěra a vzájemný respekt. Pro poskytování kvalitní péče je důležitá součinnost pěstounovy doprovázející organizace a orgánu sociálně-právní ochrany dětí. (Pazlarová, 2016, s. 83-84)

3.5 ZÁKLADNÍ SLUŽBY DOPROVÁZENÍ PĚSTOUNŮ

Pazlarová se ve své publikaci mimo jiné zabývá základními službami doprovázení pěstounů. Mezi základní službu doprovázení pěstounské rodiny patří **pomoc při zajištění krátkodobé pomoci při péči o svěřené dítě**. Tato služba je poskytována například v situacích, kdy pěstoun musí jít k lékaři, účastní se jednání u soudu, je nemocen, je hospitalizován či se účastní vzdělávání. Doprovázející organizace může poskytnutí této služby zajistit více způsoby. Organizace může využít služby agentury na

hlídání dětí či rodinného centra, kam se dítě umístí pro účely krátkodobé péče. Dále je možné oslovit osoby, které se přímo znají s náhradní rodinou. V některých organizacích jsou náhradní rodiče předem informováni o tom, aby si sehnali někoho takového, kdo v případě výše zmíněných situací bude pečovat o dítě. V takovém případě je ideální, když se osoba blízká setká s pracovníkem organizace a sepišou spolu dohodu o poskytování této služby. Je nezbytné, aby pěstoun vždy dopředu sdělil doprovázejícímu pracovníkovi, že nastaly okolnosti, které povedou k čerpání této služby. (Pazlarová, 2016, s. 88)

Další základní službou pro pěstouny je **poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o dítě**. Organizace zprostředkovávají dětem náhradních rodičů vlastní odlehčovací aktivity v podobě táborů nebo příměstských táborů. Dále můžeme v souvislosti s tímto druhem pomoci hovořit o adaptačních pobytech, školních výletech trvajících více dnů či o táborech, které jsou zprostředkované dalšími organizacemi. V případě, že má náhradní rodič v péči dvě děti a více, je nezbytné tuto formu pomoci využít pro všechny děti ve stejný termín. V odůvodněných případech lze po domluvě s orgánem sociálně-právní ochrany dětí udělit výjimku a následně je nezbytné tuto okolnost zapsat do individuálního plánu ochrany dítěte. Mezi další formu této pomoci patří zprostředkování odlehčovací služby osobou blízkou. Aby mohly být zaplacený náklady z příspěvku od státu, je zapotřebí, aby byla sepsána dohoda mezi touto osobou blízkou a organizací či pěstounem. (tamtéž, 2016, s. 89)

Další základní služba doprovázejících organizací spočívá ve **zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci**. Samotní pracovníci organizace poskytují odbornou pomoc pěstounům a jejich rodinám. V případě, že na to oni sami nejsou kompetentní, poskytují pěstounským rodinám pomoc externí odborníci. Nabídka služeb v této oblasti je relativně veliká. Může se jednat o služby sociální, psychologické či poradenské. Pěstouni mohou například požadovat setkání s odborníkem z důvodu nežádoucího chování dítěte. Dále se může jednat o specializované poradenství pro děti se znevýhodněním nebo zprostředkování terapeutické pomoci z důvodu dřívějších nepříznivých stresových událostí v životě dítěte a podobně. (tamtéž, s. 90)

Doprovázející organizace poskytuje **pomoc při naplňování povinnosti pěstounů zvyšovat si znalosti a dovednosti**. Doprovázející pracovník sepíše vzdělávací plán rodiny. Pracovník s náhradními rodiči zvolí témata vzdělávání, která budou pro pěstouna nějakým způsobem přínosná. Pracovník zajistí pěstounovi vzdělávání přímo v dané doprovázející organizaci, případně zajistí vzdělávání v organizaci jiné. Pokud se jedná o pěstouny, kteří vykonávají pěstounskou péči již delší dobu a témat vzdělávání se účastnili již mnohokrát, jsou připravené v některých organizacích jiné formy vzdělávání. Konkrétně se jedná o moderovanou diskusi, při které si pěstouni navzájem sdělují zkušenosti z výkonu náhradní rodinné péče. Druhou variantou jsou supervizní skupiny. V případě, že pěstoun pečuje o dítě s nějakými specifiky a potřebuje se vzdělávat ve specializované oblasti, je nezbytné najít odborná centra, která zprostředkovávají specializovaná školení pro danou oblast. (Pazlarová, 2016, s. 90-91)

Pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou řadíme také mezi základní služby. Taková pomoc může pro doprovázejícího pracovníka znamenat domlouvání termínů setkávání dítěte a jeho rodičů, stanovování podmínek těchto setkávání či přítomnost pracovníka u samotných setkání. Jakmile jsou náhradní rodiče schopni s biologickými rodiči dítěte komunikovat bez zásadních potíží, nemusí být doprovázející pracovník u setkání dítěte s rodinou přítomen, avšak lze tuto formu pomoci využít kdykoli znova. Pracovník musí veškerý kontakt dítěte a jeho biologických rodičů pravidelně monitorovat a vyhodnocovat spolu s náhradními rodiči a dětmi v pěstounské péči. (tamtéž, s. 91)

Poslední základní službou, kterou zprostředkovávají doprovázející organizace, je **sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče**. Jedná se o službu, která z výše jmenovaných služeb plní nejvíce kontrolní funkci. Osobní setkání doprovázejícího pracovníka a náhradních rodičů se nejčastěji koná v bydlišti náhradních rodičů, avšak může se také konat na dalších místech, například přímo v doprovázející organizaci. Pro vzájemnou komunikaci je nezbytné, aby probíhala na klidném místě, aby mohl doprovázející pracovník bez rušivých elementů komunikovat s náhradními rodiči, dětmi svěřenými do pěstounské péče a případně i s biologickými dětmi pěstounů. Pracovník po každém setkání zpracovává zprávy a jednou za půl roku pak zasílá

příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí zprávu souhrnnou. (Pazlarová, 2016, s. 92)

Amalthea uvádí, že při každém osobním kontaktu by měli pracovník s pěstounem komunikovat o současné situaci v rodině, o případném řešení současných problémů a v neposlední řadě o práci na záležitostech obsažených v individuálním plánu ochrany dítěte. (Amalthea, online, cit. 2020-12-20)

Nadační fond J&T popisuje, na co by se měli sociální pracovník, doprovázející pracovník a pěstouni zaměřit při sledování situace dítěte. Jedná se například o pozorování, jakým způsobem si dítě buduje vztahy s pěstounskou rodinou, biologickou rodinou, s dětmi stejného věku a podobně. Dále by měli zjišťovat, zda dítě chápe, proč nevyrůstá u svých biologických rodičů. Měli by se zajímat, jak je dítě úspěšné ve školním zařízení, a zda nemá nějaké výchovné problémy. Měli by také mimo jiné zjišťovat pocity dítěte a jeho reakci na svou biologickou rodinu. (Nadační fond J&T, 2015, s. 12)

Co se týče problematiky doprovázení v zahraničí, Brownová s ostatními autory uvedla, že pěstouni si pochvalují pomoc a podporu, které se jim dostává při součinnosti s pracovníky institucí. Jsou spokojeni s jejich flexibilitou a spolehlivostí zejména v době, kdy je pěstoun ve stresu či si prochází určitou krizí. Pěstouni jsou mimo jiné velmi spokojeni s respitními pobyty, které jim organizace zprostředkovává. Dále si pochvalují jakýkoliv osobní i telefonický kontakt s pracovníky. Také si pochvalují pomoc pracovníků při zvládnutí problémového chování dítěte. Obecně mají pěstouni pozitivnější pohled na vztahy s jejich doprovázejícím pracovníkem než na vztahy se sociálním pracovníkem dítěte. Děti svěřené do pěstounské péče oceňují podporu, která je jim od pracovníků poskytována v souvislosti s kontaktem s jejich biologickou rodinou. (Brown, Sebba a Luke, 2014, s. 5)

PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Hlavním cílem praktické části bude zjistit, jaký smysl a přínos má vzdělávání pěstounů. Dílčím cílem bude zjistit průběh vzdělávání pěstounů v organizaci Rozum a Cit.

Autorka si pro zpracování empirické části této práce stanovila následující výzkumné otázky:

- Jaké jsou cíle vzdělávání pěstounů?
- Jak doprovázející organizace vzdělávání pěstounů organizuje?
- Jaká je struktura vzdělávání pěstounů?
- Jaké jsou možnosti a formy vzdělávání pěstounů?
- Jaké má doprovázející pracovník možnosti při stimulaci pěstouna ke vzdělávání?

4.1 CHARAKTERISTIKA METODY VÝZKUMU

Autorka pro zpracování empirické části bakalářské práce zvolila kvalitativní výzkum. Kvalitativní výzkum je „*označení pro různé přístupy (metody, techniky) ke zkoumání jevů, kdy do popředí nevstupuje kvantifikace dat, nýbrž jejich podrobná analýza.*“ (Maňák a Švec, 2004 In: Skutil a kol., 2011, s. 69) Při kvalitativním výzkumu pracuje výzkumník s daty, která následně interpretuje ve slovní podobě, nikoli v podobě číselné. Osoba provádějící tento typ výzkumu má snahu při svém zkoumání navázat dobrý vztah se zkoumanými osobami. Mezi kvalitativní výzkum se řadí převážně metody, na základě kterých jsou výzkumník a zkoumaná osoba v osobním kontaktu. Hlavním účelem kvalitativního výzkumu je pochopit člověka, hlavně tedy chápat jeho vlastní pohled na určité věci. Při kvalitativním výzkumu výzkumník objevuje nové okolnosti a nová fakta. (Gavora, 2010, s. 35-36)

Při výběru zkoumaného vzorku vždy hovoříme v případě kvalitativního výzkumu o výběru záměrném. U tohoto typu výzkumu tedy neexistuje, aby byl výběr náhodný. Je to hlavně z důvodu, aby zvolené osoby disponovaly potřebnými znalostmi a byly

schopné o tom hovořit. Tento typ výzkumu autorka zvolila z důvodu, že na rozdíl od kvantitativního výzkumu se při kvalitativním výzkumu výzkumník zaměřuje na menší množství zkoumaných osob, avšak provádí hluboké zkoumání. Výzkumník při jeho provádění často zjišťuje mnoho nečekaných informací. (Gavora, 2010, s. 183-184)

Jako výzkumnou techniku autorka zvolila polostrukturovaný rozhovor. Při tomto typu rozhovoru má výzkumník před jeho uskutečněním zpracovaná témata či otázky, na něž se bude dotazovaných ptát. Výzkumník také vystupuje v roli pozorovatele, při které sleduje neverbální komunikaci dotazovaného. (Švaříček a kol., 2014, s. 160)

4.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU

Autorka pro provedení výzkumu zvolila za respondenty pracovníky doprovázející organizace pro pěstouny. Rozhovory byly tedy provedeny se sedmi pracovníky doprovázející organizace Rozum a Cit. Tento výzkumný vzorek autorka zvolila z důvodu, že doprovázející organizace v rámci doprovázení pomáhají pěstounským rodinám s mnoha záležitostmi. Součástí doprovázení je i vzdělávání pěstounů. Autorka se ve výzkumu zaměřila právě na vzdělávání a doprovázení pěstounů a danou problematiku zkoumala z pohledu odborníků, konkrétně tedy pracovníků doprovázející organizace.

4.3 PRACOVNÍ POSTUP

Za účelem poskytnutí rozhovorů autorka kontaktovala pracovníky doprovázející organizace prostřednictvím emailu či telefonního hovoru. Před realizací všech rozhovorů autorka práce konzultovala stanovené otázky rozhovoru s odborníkem z oblasti náhradní rodinné péče, konkrétně s pracovníkem orgánu sociálně-právní ochrany dětí, který se věnuje problematice náhradní rodinné péče. Zvolené otázky do rozhovoru byly sestavené na základě výzkumných otázek, na které má autorka práce získat odpovědi právě prostřednictvím rozhovorů.

Autorka práce před uskutečněním rozhovorů všechny respondenty seznámila s otázkami, které rozhovor obsahoval. Všem respondentům byly otázky zaslány emailem, aby se případně na jeho uskutečnění mohli vybraní pracovníci připravit. Před

začátkem rozhovoru se autorka práce s každým pracovníkem domluvila, jak si bude odpovědi na otázky poznamenávat. Se všemi respondenty si autorka dojednala, že si odpovědi bude rovnou zapisovat. Každý pracovník byl seznámen s účelem použití odpovědí. V návaznosti na to každý z nich podepsal informovaný souhlas, jehož vzor se nachází v příloze této práce.

Na začátku každého rozhovoru se autorka respondentovi krátce představila a znovu sdělila důvod sběru dat a jeho využití. V hlavní části rozhovoru autorka zjišťovala odpovědi na stanovené otázky. Když respondent potřeboval, mohl se v průběhu rozhovoru na cokoli autorky práce zeptat, například v případě, že by neporozuměl otázce. Zároveň se mohla autorka v průběhu realizace rozhovorů doptávat respondentů. V závěru rozhovorů autorka nechala pracovníkům prostor, aby se případně vyjádřili k něčemu, co považovali za přínosné k dané problematice a prováděnému výzkumu. Každý rozhovor trval přibližně 60 minut.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Pro účely této práce autorka stanovila do rozhovorů 13 otázek. V případě potřeby se autorka respondentů doptávala na skutečnosti, které považovala za důležité. Pro analýzu získaných dat se autorka rozhodla, že bude analyzovat každou otázku z rozhovorů zvlášť. Ke každé otázce přidělila kód, uvedla nejdůležitější výňatky odpovědí všech respondentů na danou otázku a následně vytvořila tabulku, do které stanovila kategorie odpovědí a počet respondentů, kteří stanovenou kategorií odpověděli.

Na začátku každého rozhovoru se autorka dotazované osoby zeptala, jaká je její úloha v organizaci a role vůči pěstounovi. Všichni respondenti zastávají úlohu průvodce v rodinách a někteří mají vedle toho ještě další pracovní pozici v organizaci. Zvolení respondenti doprovází pěstounské rodiny, spolupracují s nimi na základě dohody o výkonu pěstounské péče a pro pěstouny jsou k dispozici mimo jiné jako podpora v jejich činnosti.

Níže jsou popsány výsledky výzkumu, který autorka realizovala. Vždy je nejdříve uvedena otázka z rozhovoru, poté stanovený kód, odpovědi respondentů a v neposlední řadě tabulka se stanovenými kategoriemi a počty odpovědí respondentů na zvolené kategorie.

Autorka pro snadnější orientaci zvolila ve výsledcích výzkumu označení respondentů zkratkami R1-R7. Zároveň pouze pro účely této kapitoly a lepší přehlednost v textu užívá zkrácené označení pro náhradní rodinnou péči (NRP) a pro orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

1) Proč jsou pěstouni kromě zákonem dané povinnosti vzdělávání? Jaký je smysl tohoto vzdělávání?

Kód: důvod a smysl vzdělávání pěstounů

R1: „Aby znali specifika dětí v náhradní rodinné péči...“ „...náhradní rodinná péče má svoje specifika a vzdělávání by mělo pomoci se orientovat a umět s nimi pracovat.“

R2: „Aby získali kompetence v péči o děti.“ „Můžou nastat situace, kdy si nebudou vědět rady...“

R3: „Smyslem vzdělávání je, aby si zvyšovali kompetence, získávali informace...“ „...jsou specifická témata, tak aby se v tom vzdělávali, znali odpovědi. Je to jako podpora pro ně, pro jejich práci pěstouna.“

R4: „...rozšiřovat kompetentnost pěstounů.“ „...aby pochopili specifika náhradní rodinné péče a dětí, které vychovávají.“

R5: „Je potřeba rozšiřovat kvalifikaci pěstounů...“ „Vychází to z aktuálních potřeb rodiny, jak se děti vyvíjejí a rostou.“

R6: „...dítě spadne do klína a neví ten pěstoun co a jak...“ „...aby si oživovali témata...“

R7: „Aby rozšířili znalosti v oblasti péče o dítě v náhradní rodinné péči.“ „...jsou tam nějaké oblasti, které se v běžné rodině nevyskytují. Obsahuje oblasti, se kterými se může pěstoun v péči o dítě setkat.“ „Měl by mít více a více kompetencí, aby dítěti mohl pomáhat.“

Tabulka 1: Důvod a smysl vzdělávání pěstounů

Kategorie	Počet odpovědí
Znalost specifík dětí v NRP	6
Zvýšení kompetencí pěstouna	6

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

2) Jaká je celková hodinová dotace povinného vzdělávání pěstounů a jak je plnění kontrolováno?

Kód: rozsah a kontrola povinného vzdělávání pěstounů

R1: „Mají povinně 24 hodin na 12 po sobě jdoucích měsících od data uzavření dohody.“ „...máme vedoucího vzdělávání, který eviduje také všechny hodiny...“ „Dvakrát do roka

píšeme zprávu na orgán sociálně-právní ochrany dětí, kde se ke vzdělávání vyjadřujeme.“

R2: „Musí mít splněno 24 hodin za rok.“ „My píšeme jednou za půl roku zprávy na orgán sociálně-právní ochrany dětí...“ „...píšeme tam plnění vzdělávání.“ „Vzdělávání kontroluje tedy tento orgán.“ „Když on vidí, že to neplní, zjišťuje důvody...“

R3: „Celková hodinová dotace je ze zákona 24 hodin za rok.“ „Kontroluju to z pozice průvodce, mluvím s nimi, kolik mají splněno...“ „Píšeme do půlročních zpráv na orgán sociálně-právní ochrany dětí, kolik mají splněno...“ „Pěstouni by si sami měli ohlídat, že si to vzdělávání plní...“

R4: „Každý má zákonem danou povinnost 24 vzdělávání...“ „...zodpovědnost jde za tím pěstounem.“ „Kontrolní mechanismus je to, že my píšeme do zpráv pro orgán sociálně-právní ochrany dětí, kolik si pěstoun splnil hodin. Pak už je na něm, jak to bude řešit.“

R5: „...24 hodin za rok pro každého pěstouna.“ „...je to zodpovědnost pěstounů. My nemáme kontrolní funkci v tom, že bychom je nějak penalizovali...“ „Orgán sociálně-právní ochrany dětí je kontrolní orgán, který na základě našich zpráv má přehled o tom, kolik toho absolvovali.“

R6: „...24 hodin musí splnit.“ „Máme různé záznamy, kde to zaznamenáváme a odesílá se to ve zprávách na orgán sociálně-právní ochrany dětí.“

R7: „Je to 24 hodin ze zákona.“ „...já mu nemůžu kontrolovat nebo nařizovat, aby si to plnil, on si to hlídá.“ „Když píšu půlroční zprávy na orgán sociálně-právní ochrany dětí, tak tam píšu vzdělávání.“ „On je kontrolní orgán, může se podívat, jak si pěstoun plní tuto povinnost.“

Tabulka 2: Rozsah a kontrola povinného vzdělávání pěstounů

Kategorie	Počet odpovědí
24 hodin povinného vzdělávání za rok	7
Kontrola ze strany OSPOD	7
Zodpovědnost pěstouna	3

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

3) Jaký je postup doprovázející organizace při přípravě vzdělávání?

Kód: příprava vzdělávání

R1: „...lektori se získávají z řad zaměstnanců a z řad externistů.“ „Lektori jsou postaveni na zkušenosti nebo se osloví lidé z oboru, když je poptávka po nějakém tématu.“ „Když je zájem o téma nebo lektora, oslovuje se na další rok. Nebo se hledá někdo jiný, kdo pokryje téma, které je žádané.“ „Zmapujeme potřeby nebo požadavky pěstounů...“

R2: „...ke konci se ptáme klientů, jaké formy a témata chtějí. Když je třeba něco napadne, tak to navrhne vedení.“ „Kdybychom měli známého lektora, tak ho můžeme navrhnout.“

R3: „...důležitý počet pěstounů, jaký máme, jejich potřeby...“ „Máme lektory navázané, známe je a dlouhodobě spolupracujeme.“ „Domlouvám se s pěstounem, co by mu vyhovovalo...“

R4: „U nás se vzdělávání chystá podle toho, jaké je složení rodin na jednotlivých pobočkách, abychom to kapacitně zvládli.“ „Témata se volí i podle toho, co už bylo proškolené...“ „...mohu dávat podněty, o jaká témata mají rodiny zájem.“ „Když mám já zkušenost s nějakou knížkou, můžu s tím přijít, aby se rozšířila nabídka.“

R5: „...vybírají se lektori.“ „...aby se zvládli vzdělávat pěstouni v daném rozsahu.“ „...aby témata respektovala potřeby pěstounů.“ „Během roku sbíráme podněty od

pěstounů...“ „Pokud víme o nějakém školení, které dělá externí společnost a absolvovali ho pěstouni, tak mohou vznést námět.“

R6: „Vymýšlíme témata, spolupracujeme s pěstouny...“ „Navazujeme na aktuální témata...“

R7: „Jsou stěžejní témata náhradní rodinné péče, která se objevují vždy v naší nabídce...“ „Dále jsou nová témata, aktuální témata...“ „...je důležitá poptávka pěstounů...“ „...navrhujeme téma do nabídky.“

Tabulka 3: Příprava vzdělávání

Kategorie	Počet odpovědí
Ohled na potřeby pěstounů	7
Ohled na počet pěstounů	3
Konkrétní náměty pracovníků	3
Volba témat	3
Volba lektora	3

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

4) Tvoří si organizace Rozum a Cit vzdělávací akce sama, případně jak a kde je získává?

Kód: tvorba vzdělávacích akcí versus externí vzdělávání

R1: „Vzdělávací akce tvoříme sami.“ „...získává je tak, že poptá lektory...“

R2: „Tvoříme si sami.“ „Mohou se vzdělávat jinde, je tam nějaká finanční rezerva, kterou můžou využít...“ „Není to příliš časté.“

R3: „Organizace je tvoří sama.“ „...vybíráme lektory.“ „To, co konkrétně lektor řekne, je na něm.“ „Moc často se pěstouni nechodí vzdělávat někam jinam.“

R4: „Tvoříme je sami.“ „Externí vzdělávání je v minimálním počtu hodin, například v situaci, kdy rodina řeší nějaké specifické problémy a najdou si kurz, který tématem sedí.“

R5: „Tvoříme si je sami.“ „...pěstoun si v případě specifické potřeby sežene vzdělávání u jiné společnosti a můžeme to uznat.“

R6: „Tvoříme si je sami.“ „V praxi jsem se zatím nesečkala s tím, že by se pěstoun vzdělával jinde.“

R7: „Tvoří si je sama.“ „...přizve si lektory...“ „Externí vzdělávání se stává málokdy. Když už, tak jsou to specifická témata.“

Tabulka 4: Tvorba vzdělávacích akcí versus externí vzdělávání

Kategorie	Počet odpovědí
Organizace tvoří akce sama	7
Externí vzdělávání není obvyklé	5
Externí vzdělávání při specifické potřebě	3
Poptání lektorů	3

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

5) Jaké podmínky klade organizace Rozum a Cit na místo pro vzdělávání, techniku či vybavení?

Kód: podmínky pro vzdělávání

R1: „Jsou podmínky na odbornost a kvalitu lektora.“ „Technika a vybavení stačí základní, místnost na pobočce, počítač, flipchart, dataprojektor, židle a stoly a podobně.“

R2: „...pobočky, kde máme místnosti pro vzdělávání.“ „...větší prostor alespoň pro 15 lidí...“ „Vybavení není nijak speciální, postačí promítačka, přístup k internetu,

počítač...“ „Záleží na domluvě s lektorem, ale lektori si nosí většinou sami zařízení...“
„Židle, stoly, občerstvení...“

R3: „Plánujeme vzdělávání tak, aby bylo nejlépe na našich pobočkách...“ „...aby to byl větší a nejlépe i uzavřený prostor...“ „Vybavení a technika je na domluvě s lektorem, například projektor.“ „...žádné speciální vybavení.“ „...židle, stůl a počítač s přístupem k internetu.“

R4: „Máme vlastní vzdělávací prostory...“ „...máme základní vybavení jako je dataprojektor, který je k dispozici lektorovi, počítač nebo notebook, samozřejmě židle a stoly a taky drobné občerstvení...“

R5: „Vzdělávání probíhá většinou v našich prostorech na našich pobočkách.“ „Na naše potřeby stačí základní místnost, se základním vybavením, aby si sedli, dali pít, lektor měl k dispozici počítač, promítačku či flipchart.“ „...respitní službu během toho, tak je fajn, když je místnost pro ty děti...“

R6: „...Plánujeme tak, aby bylo nejlépe na našich pobočkách.“ „Postačí připojení na internet, počítač, promítání na zeď, také aby měli pěstouni kde sedět a něco malého k jídlu a pití.“ „...větší prostor a vejde se tam více lidí.“

R7: „...převážně na našich pobočkách.“ „...místnosti, kde je dostatečně prostoru.“ „Technikou jsme vybaveni podle toho, co lektor potřebuje, jedná se převážně o klasiku jako je například počítač, projektor, flipchart, taky židle a stoly a občerstvení pro zúčastněné...“

Tabulka 5: Podmínky pro vzdělávání

Kategorie	Počet odpovědí
Základní vybavení	7
Místnost na pobočce	7
Větší prostor	4
Domluva s lektorem	3
Požadavky na lektora	1
Místnost pro děti	1

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

6) Jaká jsou základní témata nabízená Vaší organizací pro vzdělávání?

Kód: základní témata vzdělávání v organizaci Rozum a Cit

R1: „...identita dítěte, zpracování historie, attachment, kontakt s rodinou, vývojové potřeby dětí.“ „Škola...“ „...služba doprovázení...“ „Psychohygienu, prevence vyhoření, komunikace.“ „Patologické chování.“

R2: „...historii dítěte a její zpracování a attachment, psychohygienu pěstouna.“

R3: „...vývoj a výchova dětí, specifika dětí v náhradní rodinné péči...“ „Attachment, komunikace, témata ohledně terapeutického rodičovství, školství...“

R4: „...attachment, identita, kontakt s biologickou rodinou.“

R5: „Terapeutické rodičovství, výchova a péče o dítě...“ „Vývoj dítěte...“ „Specifika náhradní rodinné péče...“ „Psychohygienu pěstouna...“ „Finanční gramotnost...“ „...osamostatňování dítěte...“ „Kontakt s rodinou, zpracování historie dítěte...“

R6: „Vzdělávání dětí, specifika náhradní rodinné péče, vývoj dětí, kontakt s biologickou rodinou...“ „Komunikace...“ „Podpora dětí v osamostatňování.“

R7: „Attachment...“ „Identita dítěte, terapeutické rodičovství, kontakt s rodičem, témata o výchově, o škole a vzdělávání, specifika náhradní rodinné péče...“ „Témata spojená s rizikovým chováním...“ „...co je doprovázení, finanční gramotnost.“

Tabulka 6: Základní témata vzdělávání v organizaci Rozum a Cít

Kategorie	Počet odpovědí
Attachment	5
Kontakt s biologickou rodinou dítěte	5
Specifika náhradní rodinné péče	4
Vzdělávání dětí	4
Vývojové potřeby dětí	4
Identita dítěte	3
Psychohygiena	3
Rozvoj komunikace	3
Terapeutické rodičovství	3
Výchova dítěte	3
Zpracování historie dítěte	3
Finanční gramotnost	2
Osamostatňování dítěte	2
Patologické chování	2
Služba doprovázení	2

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

**7) Je nějaké téma, které musí ve Vaší organizaci absolvovat každý pěstoun?
Máte vy nějaké téma, u kterého jste přesvědčeni, že by jím měl projít každý pěstoun?**

Kód: povinné téma pro pěstouny a subjektivní pohled pracovníka na povinné téma

R1: „Není žádné téma.“ „...specifika náhradní rodinné péče, identita, historie, attachment...“ „...psychohygienu...“ „...orientace ve službách a dávkách...“

R2: „Poslední dobou to není.“ „Historie a attachment jsou dost zásadní témata...“ „...něco pro ty pěstouny jako je psychohygienu.“

R3: „Nemáme nic takového.“ „...ti co neabsolvují přípravu, tak by možná mohli absolvovat základní témata.“

R4: „...ted' ne.“ „...co se týče attachmentu, by bylo docela fajn. A identita.“

R5: „Není.“ „...absolvovat téma terapeutického rodičovství, attachment...“

R6: „Není.“ „...téma, co mohou čekat od organizace a dávky.“

R7: „Není to jako povinnost, ale doporučíme...“ „Asi ne, pro mě je důležité, že je to povinné vzdělávání, postupně si vyslechnou mnoho témat...“

Tabulka 7: Povinné téma pro pěstouny a subjektivní pohled pracovníka na povinné téma

Kategorie	Počet odpovědí
Není povinné téma v organizaci	7
Doporučení attachmentu	4
Doporučení historie dítěte	2
Doporučení psychohygieny	2
Doporučení služeb a dávek	2
Doporučení identity dítěte	2
Doporučení specifik NRP	1
Doporučení terapeutického rodičovství	1
Bez příprav absolvovat základní témata	1
Doporučení ničeho	1

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

8) Jaká je Vaše role, když si pěstoun vybírá téma pro vzdělávání?

Kód: úloha pracovníka při volbě tématu

R1: „Vypracováváme vzdělávací plán...“ „Bavíme se o anotaci každé vzdělávací akce, témata, lektori.“ „Mapujeme, co by pro ně mohlo být dobré na základě jejich potřeb...“ „Role je podpůrná a doporučující.“

R2: „...vzdělávací plán. Přinesu leták s nabídkami...“ „Bavíme se o každém tématu. Já navrhu, co by bylo pro rodinu dobré.“

R3: „Řešíme témata...“ „Pobavíme se o tom...“ „...zpracuji vzdělávací plán.“

R4: „...přizpůsobit se potřebám klientů a podle specifik a potřeb v rodině to s nimi dát dohromady.“ „...zpracujeme vzdělávací plán.“

R5: „...sestavujeme vzdělávací plán.“ „Většinou navrhnu já, co by pro něj mohlo být užitečné a zajímavé a řeknu mu anotaci.“ „Společnou diskuzí se dobereme k tomu, co by mohlo být užitečné.“ „Role moje je poradce...“ „Administrativně to zpracuju.“

R6: „S každým pěstounem probírám katalog...“ „Aby je to bavilo a našli si v tom, co potřebují.“ „...zpracujeme vzdělávací plán.“

R7: „Role je nabízející.“ „...já udělám vzdělávací plán...“ „Bavím se s nimi o tématech.“

Tabulka 8: Úloha pracovníka při volbě tématu

Kategorie	Počet odpovědí
Spolupráce s pěstounem	7
Sestavení vzdělávacího plánu	7
Doporučující role	3
Mapování na základě potřeb pěstounů	2

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

9) Jaké formy vzdělávání umožňuje organizace Rozum a Cit a jaký je časový rozsah těchto forem? Považujete tyto stanovené rozsahy za dobře nastavené?

Kód: formy vzdělávání v organizaci Rozum a Cit, jejich časový rozsah a subjektivní pohled pracovníka na stanovené rozsahy

R1: „Dostaví se k nám na pobočku a je tam lektor. Buď klub 3 hodiny nebo seminář na 6 hodin.“ „Vzdělávací pobyty bývají na 3 dny a vzdělávání zabere 24 hodin.“ „Online s lektorem, kdy se připojí jakýkoli počet z různých poboček. Online bez lektora, kdy pěstoun dostane link a heslo, otevře prezentaci a nastuduje materiál. Online vzdělávání se započítává většinou v rozsahu 6 hodin.“ „Při individuálním je časový rozsah různý,

podle druhu tohoto vzdělávání.“ „...je to právě nastavené tak, aby to vyhovovalo. Buď krátký nebo dlouhý formát.“ „...já to považuji za vyhovující a dobře nastavené.“

R2: „...individuální vzdělávání, kdy je časový rozsah různý podle toho, co dělají.“ „...online většinou na 6 hodin, semináře na 6 hodin a kluby na 3 hodiny.“ „Letní pobyty a vzdělávací víkendy, které jsou většinou na 24 hodin, ale víkend může být i na 18 hodin.“ „...online, které je ve většině případech na 6 hodin.“ „...jinak si myslím, že pěstounům nastavené rozsahy vyhovují. Takže dle toho usuzuji, že jsou rozsahy dobře nastavené.“

R3: „Online vzdělávání s lektorem i bez něj. Tam se započítává asi 6 hodin.“ „Individuální, jako třeba dokument nebo knížka. Tam se to započítává různě podle zvolené aktivity.“ „...prezenční, do kterého spadají 6hodinové semináře a 3hodinové kluby.“ „...pobyty pro pěstouny, které jsou několikadenní a pěstouni na něm absolvují většinou 24 hodin vzdělávání.“ „Myslím si, že si každý dokáže najít to, co mu vyhovuje, takže za mě jsou rozsahy dobré.“

R4: „...prezenční akce, což jsou kluby na 3 hodiny nebo semináře na 6 hodin.“ „Online semináře s lektorem nebo bez lektora, které zaberou 6 hodin vzdělávání.“ „...individuální, to je třeba četba knihy nebo film a tam je rozsah různý.“ „...vzdělávací pobyty, které pěstounovi zaberou většinou 24 hodin vzdělávání, ale může to být jinak podle počtu dnů.“ „Někteří pěstouni by uvítali, že by bylo méně hodin, ale nestěžují si.“ „...rozsah je dostatečný.“ „...lektori to zvládnou pokrýt.“

R5: „...6hodinové semináře a 3hodinové kluby.“ „...pobyty, na kterých pěstoun absolvuje vzdělávací semináře celkem v rozsahu 24 hodin ve většině případech.“ „...individuální aktivity. Tam je to hodně o tom, co to je. Takže rozsah je různý.“ „Online semináře jsou většinou na 6 hodin.“ „Podle mě je to akorát.“ „Někdo řekne, že to bylo moc dlouhé a někdo že to utíká rychle.“ „...domnívám se, že si každý dokáže najít to svoje, co mu bude vyhovovat.“

R6: „Kluby na 3 hodiny a semináře na 6 hodin.“ „...6hodinové online semináře.“ „...individuální samostudium, kde je to na domluvě s organizací, takže časový rozsah je různé dle zvolené aktivity.“ „...pobyty, kde absolvují 24 hodin vzdělávání, při kratších

třeba 12 hodin vzdělávání.“ „Lektoři to pojmu tak, aby to bylo dobře naplněné.“ „...já se s nastavenými rozsahy ztotožňuji.“

R7: „Kluby v týdnu na 3 hodiny a semináře o víkendu na 6 hodin.“ „Letní pobyty bývají na 3 dny a pěstoun si tam splní 24 hodin vzdělávání. Mohou být ale i na 2 dny třeba, kde splní 18 hodin.“ „Online semináře bývají na 6 hodin.“ „...individuální, kdy pěstoun například čte knihu, shlédne film a podobně. Tam je časový rozsah různý právě podle zvolené aktivity.“ „Myslím si, že ty 3 hodiny a 6 hodin je dobré.“ „...podle mě akorát.“

Tabulka 9: Formy vzdělávání v organizaci Rozum a Cit, jejich časový rozsah a subjektivní pohled pracovníka na stanovené rozsahy

Kategorie	Počet odpovědí
Kluby na 3 hodiny	7
Semináře na 6 hodin	7
Online vzdělávání většinou na 6 hodin	7
Individuální s různým rozsahem	7
Vzdělávací pobyty většinou na 24 hodin	7
Stanovený rozsah je dobře nastavený	7

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

10) Jak pomáháte pěstounovi při volbě vhodné formy vzdělávání?

Kód: zásah pracovníka do volby vhodné formy vzdělávání

R1: „...zhodnotí se, co je přínosnější pro pěstouna, jaké má možnosti.“ „...záleží na věku, schopnostech, životní situaci jednotlivce.“ „S pěstounem se o tom tedy pobavím a tím se dobereme k nejvhodnější formě.“

R2: „Nezasahuju do toho...“ „Pouze když to nejsou schopni plnit, tak nabídnu něco jiného.“

R3: „Pěstouna znám, takže se pobavíme, co bude nejlepší.“ „Záleží tedy na možnostech a schopnostech...“

R4: „...formou rozhovoru, konzultace.“ „...vstupují možnosti pěstouna...“ „Snažíme se najít vhodné řešení.“

R5: „...pokud pěstoun neví, co zvolit, tak s ním konzultuji.“ „Beru ohled na jeho časové a jiné možnosti.“

R6: „...koukám na možnosti pěstouna a podle toho mu třeba nějakou formu doporučím a bavíme se o tom.“

R7: „Nepomáhám při volbě...“ „Nabídnu možné formy a on si vybere.“

Tabulka 10: Zásah pracovníka do volby vhodné formy vzdělávání

Kategorie	Počet odpovědí
Spolupráce s pěstounem	5
Ohled na okolnosti	5
Žádný zásah	2
Zásah až při neplnění	1

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

11) Jak ověřujete znalosti pěstouna nabyté při vzdělávání?

Kód: ověřování znalostí pěstouna doprovázejícím pracovníkem

R1: „My ověřujeme pouze u individuálního vzdělávání dotazníkem, jinak ne.“ „...když se pak o něčem bavíme, tak na to můžeme odkázat...“

R2: „Neověřujeme.“ „My jako průvodci ověřujeme pouze dotazníkem u samostudia...“ „Většinou oni sami řeknou, co je zaujalo, a tak se o tom bavíme a já poznám, co si ten člověk pamatuje.“

R3: „...když mají individuální vzdělávání, tak jsou zpětnovazební dotazníky...“ „Jinak to ale neověřujeme.“ „...takže se o tom třeba spolu pak bavíme.“

R4: „...neověřujeme...“ „Při individuálním vzdělávání dostávají dotazník...“

R5: „Nijak.“ „...mají potřebu to třeba nějakým způsobem rozebrat, takže se o tom bavíme. Pak z toho vydedukuju, zda mu to něco dalo nebo ne.“ „Když je samostudium, tak jim my dáváme dotazníky.“

R6: „My neověřujeme.“ „...když je samostudium, tak jim dáváme dotazníky pro ověření znalostí.“

R7: „Neověřuje se.“ „U individuálního vzdělávání existují dotazníky, které se vyplňují zpětně.“

Tabulka 11: Ověřování znalostí pěstouna doprovázejícím pracovníkem

Kategorie	Počet odpovědí
Žádné ověřování	7
Ověření dotazníkem pouze u samostudia	7
Neformální rozhovor	4

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

12) Setkáváte se spíše s pěstouny motivovanými ke vzdělávání nebo naopak?

Kód: podíl motivovaných a nemotivovaných pěstounů v praxi

R1: „Tak asi 40 procent jsou nemotivovaní...“ „60 procent jsou motivovaní.“

R2: „Spíše nemotivovanými.“

R3: „Podle mě je to tak půl na půl.“

R4: „Je to tak půl na půl.“ „V čase se to proměňuje.“

R5: „Je to různé, je to tak půl na půl.“ „Někdo to má třeba rok od roku, někdy chce, někdy ne.“

R6: „Je to tak půl na půl. Jak kdy.“

R7: „Tak 70 procent pěstounů to bere tak, že je to povinná součást výkonu pěstounské péče.“ „Ale tito pěstouni jsou relativně motivováni...“

Tabulka 12: Podíl motivovaných a nemotivovaných pěstounů v praxi

Kategorie	Počet odpovědí
Přibližně stejný podíl	4
Spíše motivovaní	2
Spíše nemotivovaní	1

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

13) Co děláte pro to, aby se zvýšila touha pěstouna vzdělávat se?

Kód: stimulace pěstouna ke vzdělávání

R1: „Přiblížím mu téma a dám to do kontextu se situacemi...“ „Motivace začíná vztahem s pěstounem, důvěrou.“ „...pomoci s výběrem formy a témat.“ „Říci mu o akci, jak mu pomůže...“

R2: „Bavíme se, zkusím navrhnout různé formy...“

R3: „...řekneme o vzdělávání, co se dozví, co mu to dá.“ „Motivuju, aby to zkusili, přihlásili se.“ „Zaměřit se na to konkrétní téma, které ho baví a navrhnout mu konkrétní téma vzdělávání.“ „...poslouchat jeho potřeby, problémy a reagovat na to.“

R4: „...když v rodině řešíme nějaké téma, které je pro ně složité, tak se snažím, aby to vzdělávání jim v tom pomohlo, takže to téma vzdělávání doporučím.“ „...téma dobře napasované na situaci v rodině...“

R5: „Je to hodně o rozhovorech.“ „...hodně o vztahu průvodce s pěstounem.“ „Řeknu mu, ať to prostě zkusí, co mu ta vzdělávací akce může dát...“ „...mluvit v kontextu rodiny a mluvit v množném čísle...“

R6: „Bavíme se o tématech, která by jim mohla pomoci, například s nějakou situací, kterou řeší.“ „Navrhnu třeba konkrétní téma.“

R7: „Nabízím vzdělávací možnosti.“

Tabulka 13: Stimulace pěstouna ke vzdělávání

Kategorie	Počet odpovědí
Pomoc s výběrem formy či témat	6
Dát do kontextu se situací	5
Zdůraznění přínosu akce	3
Stimulace skrze vzájemný dobrý vztah	2

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

6 DISKUZE

Autorka chtěla pomocí rozhovorů mimo jiné zjistit, v čem spočívá smysl vzdělávání pěstounů. Hlavním cílem povinného vzdělávání pěstounů je zvyšování kompetencí pěstounů v péči o dítě. Výchova dítěte v náhradní rodinné péči má svá specifika a vzdělávání pěstounovi může pomoci tato specifika znát. Péče o dítě v pěstounské péči obsahuje oblasti, se kterými se může náhradní rodič právě při výkonu pěstounské péče setkat, avšak při péči o své vlastní dítě nikoli. Vzdělávání by mělo pěstounovi pomoci orientovat se v chování dítěte a rozumět mu a mělo by pěstouna naučit s dětmi správně pracovat. Pracovníci si všímají, že vzdělávání může mít na pěstouna pozitivní vliv, ať už jde o získání nových informací, přenos některých výchovných stylů do rodiny či jen vědomí toho, kam se obrátit, pokud potřebují s něčím pomoci. **Svémi odpověďmi respondenti autorce odpověděli na stanovenou výzkumnou otázku, jaké jsou cíle vzdělávání pěstounů.**

Získaná data se shodují s informacemi, které autorka uvedla v teoretické části této práce. Kolektiv autorů v publikaci „Dobrý pěstoun“ zmiňuje, že náhradní rodiče pomocí vzdělávání dostávají informace a osvojují si dovednosti vztahující se k péči o dítě, která může mít v náhradní rodinné péči určitá specifika. Nadační fond J&T pak poukazuje na to, že vzdělávací plán, který vytváří doprovázející pracovník společně s náhradními rodiči, by měl být orientován na zlepšení schopností a dovedností pěstouna a na zvýšení kvality výkonu náhradní rodinné péče a soustředěn na potřeby dítěte nacházejícího se v pěstounské péči.

Autorka se domnívá, že je užitečné, že mají pěstouni zákonem danou povinnost vzdělávání. Mohou průběžně rozšiřovat své znalosti a dovednosti v péči o dítě a lépe se orientovat ve specifikách náhradní rodinné péče.

Dále se autorka ve svém výzkumu zaměřila na organizování vzdělávání pěstounů v organizaci Rozum a Cit. Na její dotaz týkající se přípravy vzdělávání odpovídali respondenti různě. Někteří se zaměřili na přípravu vzdělávání s ohledem na počet pěstounů, se kterými má organizace uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče. Povinností organizace je totiž zajistit a umožnit vzdělávání pro všechny její pěstouny, aby si mohli splnit zákonem danou povinnost vzdělávat se. Jiní se zaměřili na zásah

pracovníka při přípravě vzdělávání. Pracovníci organizace mohou vznést při přípravě vzdělávání náměty pro jeho uskutečnění. Mohou například doporučit knihu, kterou četli a tím rozšířit nabídku vzdělávání pro pěstouny. Pokud by měli známého lektora, může být organizaci navrhnut. Jestliže pracovník ví o zajímavém školení pořádaném externí společností, kterého se účastnil pěstoun, může vznést při tvorbě vzdělávání námět.

Další se při svých odpovědích respondenti orientovali na volbu témat při přípravě vzdělávání. Dle odpovědí se volí témata nová a aktuální. Existují ale stěžejní témata náhradní rodinné péče, která se objevují vždy v nabídce pro pěstouny. V neposlední řadě jsou pracovníci, kteří se zaměřili na volbu lektorů při přípravě vzdělávání. Lektoři se získávají z řad zaměstnanců organizace nebo z řad externistů. Organizace spolupracuje s lektory, které zná dlouhodobě. Může se ale hledat nový lektor, který pokryje žádané téma. Podstatné je, že při přípravě vzdělávání se hledí na potřeby pěstounů. S pěstouny se spolupracuje a klíčoví pracovníci sbírají od pěstounů podněty, které následně předávají vedení organizace.

Jelikož jsou všichni respondenti z jedné organizace, tak shodně odpověděli, že si organizace Rozum a Cit tvoří vzdělávací akce sama. Před uskutečněním vzdělávacích akcí musí organizace popstat lektory pro daná témata. Cílem organizace je, aby se pěstouni vzdělávali právě u ní. Pěstouni ale mají možnost vzdělávat se i u jiné organizace, avšak s externím vzděláváním pěstounů se pracovníci v praxi příliš neseťkávají. Vzdělávání pěstouna u jiné organizace nastává v případě, kdy pěstoun řeší specifickou situaci. Pokud organizace Rozum a Cit nenabízí téma vzdělávání pasující na specifický problém, najde si pěstoun téma u jiné organizace.

Pro zprostředkování vzdělávání pěstounů postačí pouze základní vybavení. Organizace využívá pro vzdělávání pěstounů převážně své vlastní prostory. Technika a vybavení se poskytuje lektorovi na základě domluvy s ním. Organizace klade podmínky na odbornost a kvalitu lektora, který danou vzdělávací akci povede. Pokud organizace zajišťuje respitní službu v průběhu vzdělávání, tak je dobré, když disponuje mimo jiné i místností pro děti, tedy například hernou. **Na základě výše uvedených výsledků výzkumu se autorka dozvěděla odpověď na stanovenou výzkumnou otázku, jak doprovázející organizace vzdělávání pěstounů organizuje.**

Autorka se domnívá, že je přínosné, když organizace tvoří vzdělávací akce sama a připravuje vzdělávání s ohledem na počet pěstounů, se kterými spolupracuje. Takto jim zajistí možnost splnění průběžného vzdělávání právě v dané organizaci a pěstouni si shání vzdělávání u jiné organizace v případě specifické potřeby. Přiklání se také k tomu, že pracovníci organizace mají možnost zasahovat a vznášet náměty vedení organizace při přípravě vzdělávání pro pěstouny. Pro autorku této práce je zásadní informací, že při přípravě vzdělávání se spolupracuje s pěstouny, kteří mohou klíčovým pracovníkům sdělit své připomínky k samotnému vzdělávání.

Autorka chtěla pomocí rozhovorů s pracovníky organizace Rozum a Cit zjistit, jaká je struktura vzdělávání pěstounů v dané organizaci. Zajímala ji především skladba vzdělávacích akcí, tedy konkrétní témata nabízená pěstounům. Dále zkoumala, zda vzhledem ke specifičnosti této formy náhradní rodinné péče mají pěstouni za povinnost v dané organizaci absolvovat určitá témata. Autorka se také dotazovala, zda pracovníci považují některé z témat na tolik důležité, že by ho měl povinně absolvovat každý pěstoun. V souvislosti s výběrem témat pěstounem autorku zajímalo, jakou roli zastává pracovník při výběru těchto témat vzdělávání.

Témat pro vzdělávání pěstounů existuje celá řada. Respondenti uváděli následující témata: attachment, kontakt s biologickou rodinou dítěte, specifika náhradní rodinné péče, vzdělávání dětí, vývojové potřeby dětí, identita dítěte, psychohygiena pěstouna, rozvoj komunikace a další. Organizace nemá žádné téma, které by musel absolvovat každý pěstoun. Někteří pracovníci vidí jako důležité téma attachmentu či téma historie dítěte, psychohygiena, služby a dávky, identita dítěte a další. Ve chvíli, kdy si pěstoun vybírá témata pro vzdělávání, pracovník s ním o tomto aktivně hovoří. Cílem je vybrat téma, které bude pěstouna bavit či mu pomůže. Při výběru témat se přihlíží k potřebám rodiny. Po výběru témat pracovníci zpracovávají vzdělávací plán pro jednotlivé pěstouny. **Na základě výše uvedených informací autorka práce získala od respondentů odpověď na výzkumnou otázku, jaká je struktura vzdělávání pěstounů.**

Autorka je toho názoru, že organizace Rozum a Cit nabízí pěstounům mnoho témat pro jejich vzdělávání. Pěstouni díky tomu mají z čeho vybírat. Témata bohatě zahrnují různé oblasti, se kterými se může pěstoun při výkonu pěstounské péče setkat. Autorka

se domnívá, že pro pěstouny je vhodnější, že není žádné dané téma, které by museli povinně absolvovat. Myslí si, že pokud by tomu tak bylo, mohli by být pěstouni odrazeni tímto tématem. Autorka práce je toho názoru, že je správné, že pracovníci organizace spolupracují s pěstouny, když si vybírají témata pro vzdělávání. Domnívá se, že je toto důležité, aby si pěstoun s pomocí pracovníka vybral téma, které ho bude bavit či mu nějakým způsobem pomůže.

Autorka práce chtěla na základě provedeného výzkumu zjistit, jaké formy vzdělávání pro pěstouny umožňuje organizace Rozum a Cít a v jakém rozsahu. Vzhledem k tomu, že jsou všichni respondenti z jedné organizace, odpovídali stejně. Organizace Rozum a Cít umožňuje vzdělávání formou klubu, jehož absolvováním splní pěstoun 3 hodiny povinného vzdělávání. Dále pořádá semináře, které trvají 6 hodin. Také je pěstounům umožněno absolvovat vzdělávání online formou, při níž si pěstouni splní většinou 6 hodin povinného vzdělávání. Dále se mohou pěstouni vzdělávat individuálním způsobem, který má mnoho podob. Na základě provedené konkrétní aktivity je určen počet hodin, které si při individuálním vzdělávání pěstoun splní. Poslední možností, jak si pěstoun vzdělávání může plnit, je účast na vzdělávacím pobytu. Na tomto pobytu pěstoun absolvuje vzdělávací semináře a většinou si tím splní 24 hodin povinného vzdělávání. **Autorka získala tato data, která jí pomohla odpovědět na výzkumnou otázku, jaké jsou možnosti a formy vzdělávání pěstounů.**

Autorku také zajímalo, zda pracovníci organizace považují stanovené rozsahy za dobře nastavené. Z jejich odpovědí vyplývá, že všichni pracovníci považují rozsahy za správně nastavené a vyhovující. Každý pěstoun si dokáže najít to, co mu bude vyhovovat. Mohou si vybrat časově kratší nebo delší vzdělávání.

Dále autorka zjišťovala, jak je pracovník organizace nápomocný pěstounovi při výběru formy vzdělávání. Pracovníci se pobaví s pěstouny o možných formách vzdělávání, přičemž se hledí na možnosti pěstouna a na okolnosti. Na základě toho může pracovník určitou formu vzdělávání doporučit. Existují ale i pracovníci, kteří do výběru formy vzdělávání žádným způsobem nezasahují. Zasahují například až v případě, kdy pěstoun není schopen vzdělávání plnit, tedy pracovník mu nabídne jinou možnou formou vzdělávání.

V teoretické části této práce autorka čerpá z odborného zdroje, kde je uvedeno, že zákon nestanovuje formu vzdělávání, kterou by musel pěstoun absolvovat. Kolektiv autorů v publikaci „Dobry pěstoun“ uvádí, že jedna z forem vzdělávání pro pěstouny je prezenční forma výuka, kterou se rozumí semináře v časovém rozsahu 6-8 hodin, semináře v podobě prodloužené víkendové formě či semináře kratší, které ale nejsou v takové míře efektivní. Oproti tomu z provedeného výzkumu vyplývá, že vzdělávání pěstounů v dané organizaci v prezenční formě zahrnuje tříhodinové kluby nebo šestihodinové semináře.

Také je v publikaci uvedeno, že jednou z forem je e-learningové vzdělávání, které probíhá prostřednictvím elektronické aplikace. Po seznámení se s teoretickou částí náhradní rodič vyplní test. Oproti tomu respondenti uvedli, že jednou z forem je online vzdělávání, které může probíhat bez lektora i s lektorem. Kolektiv autorů jako další formu vzdělávání uvádí samostudium literatury. Organizace Rozum a Cit umožňuje pěstounům vzdělávat se formou samostudia, avšak do této formy vzdělávání zahrnuje nejen přečtení literatury, ale také další aktivity, jako například shlédnutí filmu či dokumentu. Kolektiv autorů jako další formu uvádí víkendové pobyty s doprovodnými aktivitami pro děti. Tato informace se shoduje se získanými daty z provedeného výzkumu. Organizace Rozum a Cit také umožňuje pěstounům splnit si vzdělávání účastí na vzdělávacím pobytu.

Autorka se domnívá, že je správné, aby bylo pěstounům umožněno vzdělávat se více způsoby. Myslí si, že si každý pěstoun dokáže najít formu, která mu bude vyhovovat. Někdo se raději vzdělává z domova, někdo jde naopak raději mezi lidi a vzdělává se prezenčně či se účastní vzdělávacího pobytu.

Autorka se v neposlední řadě zaměřila ve výzkumu na zjištění, jak pracovník organizace stimuluje pěstouna ke vzdělávání. Stimulace pěstouna ke vzdělávání může probíhat skrze pomoc s výběrem formy či témat vzdělávání. Společně se snaží najít téma, které pěstouna zajímá. Tím ho vlastně motivuje k tomu, aby se vzdělávací akce zúčastnil. V praxi mimo jiné pomáhá, když pracovník propojí vzdělávání se situací v rodině a doporučí téma. To znamená, že když rodiny řeší určitý problém, tak je snaha o to, aby jim vzdělávání pomohlo situaci řešit, podívat se na problém z jiné stránky a najít odpovědi na jejich otázky. Pracovníci mohou stimulovat pěstouna pomocí toho,

že kladou důraz na přínos vzdělávací akce. Dále také mohou zvyšovat zájem o vzdělávání skrze vzájemný dobrý vztah. Pokud pěstoun daného průvodce respektuje a je mezi nimi vzájemná důvěra, tak vzniká lepší spolupráce mezi oběma stranami. **Pomocí získaných dat dostala autorka odpověď na stanovenou výzkumnou otázku, jaké má doprovázející pracovník možnosti při stimulaci pěstouna ke vzdělávání.**

V souvislosti s motivací pěstouna autorku zajímalo, zda se pracovníci ve své praxi setkávají s pěstouny motivovanými ke vzdělávání nebo naopak. Někteří se setkávají s větším množstvím pěstounů, kteří jsou motivovaní a někteří spíše s těmi, kteří motivovaní příliš nejsou. Někteří pracovníci se domnívají, že v praxi je přibližně stejný podíl motivovaných a nemotivovaných pěstounů. Převážně mladí lidé si chtějí kompetence zvyšovat a dále se v této oblasti vzdělávat. Naopak příbuzenští pěstouni nebývají příliš motivováni, jelikož je to pro ně další povinnost a nejsou zvyklí na sebevzdělávání. Je poměrně hodně takových pěstounů, kteří vzdělávání berou jako povinnost, nejsou motivovaní, nemají čas na vzdělávání nebo to považují pro ně za zbytečné. Starší pěstouni si mohou myslet, že vzdělávání nepotřebují. Pěstouni, kteří vykonávají pěstounskou péči již dlouho, se nechtějí vzdělávat, jelikož se témata opakují nebo jsou podobná.

Autorka se domnívá, že je vhodné, aby pracovníci hovořili s pěstouny o možných formách a tématech vzdělávání. Snaží se společně najít téma, které by pěstouna mohlo bavit. Pracovník může pěstounovi doporučit téma, které bude napojené na situaci v rodině, na nějaký problém, který rodina řeší. Tím bude pěstoun více motivován se vzdělávací akce zúčastnit, protože to pro něj bude přínosem. Autorka je přesvědčena, že touha pěstouna po vzdělávání se opravdu může zvýšit tím, že bude mít pracovník s pěstounem dobré vztahy a bude s ním jednat na partnerské úrovni. Pokud si autorka představí, že by byla pěstounem, domnívá se, že by jí tyto způsoby jednání pomohly zvýšit touhu vzdělávat se.

ZÁVĚR

V bakalářské práci se autorka zaměřila na problematiku vzdělávání a doprovázení pěstounů. Díky tomu měla možnost nahlédnout na pěstounskou péči jako na jednu z forem náhradní rodinné péče. Děti jsou do ní svěřovány v případě, kdy nemohou být z nejrůznějších důvodů v péči svých rodičů. Pěstouni mají zákonem danou povinnost vzdělávání. Mají svá práva a povinnosti. Jsou ale především vychovateli dítěte.

Autorka si v úvodu této práce stanovila cíle, kterých chce dosáhnout v teoretické části a v části praktické. Jedním z dílčích cílů teoretické části bylo popsat druhy náhradní rodinné péče. Na toto se autorka zaměřila v první kapitole této práce. Popsala pět forem náhradní rodinné péče, které jsou vymezeny v novém občanském zákoníku. Každá z těchto forem má svá specifika a svěřením dítěte do náhradní rodinné péče má přednost před svěřením dítěte do péče ústavní.

Jako další cíl teoretické části autorka stanovila seznámení s požadavky kladenými na budoucí pěstouny. Osoba, která se chce stát pěstounem, prochází procesem zprostředkování náhradní rodinné péče. Součástí tohoto procesu je odborné posuzování zájemce o náhradní rodinnou péči. Autorka ve druhé kapitole této práce popsala požadavky, které musí osoba zájemce splňovat. Díky odbornému posuzování je větší pravděpodobnost, že výkon pěstounské péče bude úspěšný a budoucí pěstoun tím s větší pravděpodobností zaručuje, že bude pro dítě řádným náhradním rodičem. Tímto procesem neprochází pouze osoby, kterých se týká výkon příbuzenské pěstounské péče.

Dalším cílem teoretické části této práce bylo zmapování základních služeb poskytovaných pěstounům v rámci jejich doprovázení, na což se autorka zaměřila ve třetí kapitole této práce. Budoucí pěstouni si volí organizaci, se kterou uzavírají dohodu o výkonu pěstounské péče. Organizace funguje jako určitá pomoc a podpora pro pěstouny. Kontrolní funkci výkonu pěstounské péče pak zastává orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Vzhledem k názvu této bakalářské práce si autorka kladla za hlavní cíl teoretické části zjistit, jakým způsobem jsou vzdělávání zájemci o pěstounskou péči a lidé, kteří pěstounskou péči již vykonávají. Existují dva druhy povinného vzdělávání souvisejícího

s výkonem pěstounské péče. Prvním je povinná odborná příprava pěstounů před přijetím dítěte. Druhým je průběžné vzdělávání pěstounů po příchodu dítěte. Pro oba druhy povinného vzdělávání jsou stanoveny tematické okruhy, které rovněž autorka v práci zmiňuje. Dále jsou zde popsány možné formy tohoto vzdělávání.

Pro zpracování praktické části autorka zvolila kvalitativní výzkum. Uskutečnila rozhovory s pracovníky doprovázející organizace pro pěstouny. Cílem výzkumu bylo zjistit, jaký smysl a přínos má vzdělávání pěstounů. Vzdělávání pěstounů slouží především jako nástroj pro zvýšení kompetencí pěstouna v péči o dítě. Dalším smyslem je to, že pomocí vzdělávání si pěstoun prohloubí znalosti týkající se specifík náhradní rodinné péče. Vzdělávání by mělo mimo jiné pěstounovi pomoci orientovat se v chování dítěte, rozumět mu a mělo by pěstouna naučit s dětmi správně pracovat.

Druhým cílem empirické části bylo zjistit, jaký je průběh vzdělávání pěstounů v organizaci Rozum a Cit. Z výsledků je především patrné, že si organizace Rozum a Cit tvoří vzdělávací akce sama. Při přípravě vzdělávání organizace přihlíží k potřebám pěstounů a také bere ohled na počet pěstounů vedených v organizaci, aby dokázala zajistit vzdělávání pro všechny tyto pěstouny. Přípravu vzdělávání mohou ovlivnit i samotní pracovníci organizace svými náměty.

Organizace Rozum a Cit nabízí mnoho témat pro vzdělávání pěstounů. Když si pěstoun vybírá konkrétní témata či formy vzdělávání, které by mohl absolvovat, tak při tom spolupracuje s doprovázejícím pracovníkem. Ten se snaží pěstounovi s výběrem pomoci. Pěstouni si mohou v dané organizaci vybrat mezi více dostupnými formami vzdělávání, které mají i různý časový rozsah. Pracovníci se snaží zvyšovat zájem pěstouna o vzdělávání.

Jak vyplývá z výše uvedeného, autorka se domnívá, že se jí podařilo naplnit cíle, které si v úvodu práce stanovila jak pro teoretickou, tak i pro praktickou část.

Problematika vzdělávání a doprovázení pěstounů by se dala dále zkoumat i z jiného úhlu pohledu. Výzkum by mohl být veden s pěstouny, kteří mají uzavřenou dohodu v organizaci Rozum a Cit. Výzkumník by díky tomu mohl zjišťovat, v čem pěstouni vnímají přínos vzdělávání, jak jsou spokojeni s tématy, která organizace nabízí

a formami vzdělávání. Pěstouni by se také mohli vyjádřit ke spolupráci s danou organizací a co jim vyhovuje či nevyhovuje. Některé odpovědi by se daly porovnat s odpověďmi, jež uváděli pracovníci organizace. Přínosem tohoto zkoumání by bylo především zvýšení kvality vzdělávání v organizaci.

Tato bakalářská práce by se mohla stát návodem pro začínající doprovázející pracovníky, zejména pro začínající pracovníky organizace Rozum a Cit, kteří by se díky této práci mohli dozvědět obecné informace o vzdělávání a doprovázení pěstounů, ale také informace o tom, jak konkrétně probíhá vzdělávání v organizaci Rozum a Cit. Dále by mohla práce sloužit jako informační materiál pro pěstouny či zájemce o pěstounskou péči. Ti by díky ní získali základní informace o pěstounské péči, o procesu zprostředkování či o vzdělávání, které je povinnou součástí výkonu pěstounské péče.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BUBLEOVÁ, V. a kol., 2014. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. Třetí přepracované vydání. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, spolek. ISBN 978-80-87455-19-7.

GAVORA, P., 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Druhé rozšířené české vydání. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0.

KOLEKTIV AUTORŮ, 2015. *Pěstounství je profese*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. ISBN 978-80-7421-115-7.

KOLEKTIV AUTORŮ, 2018. *Dobry pěstoun: Náhradní rodinná péče v ČR*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR. ISBN 978-80-907053-2-6.

KUNDELOVÁ, Z. a kol., 2019. *Doporučení pro přípravy a další vzdělávání zájemců o náhradní rodinnou péči*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. ISBN neuvedeno.

MERTO VÁ, J. a B. JANKŮ, 2019. *Kdo se může stát náhradním rodičem? Kritéria odborného posuzování pro zájemce o náhradní rodinnou péči*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. ISBN 978-80-7421-165-2.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2015. *Sborník příspěvků k aktuálním tématům náhradní rodinné péče*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. ISBN 978-80-7421-103-4.

NADAČNÍ FOND J&T, 2015. *Praktický průvodce doprovázením pěstounské péče*. Praha: Nadační fond J&T. ISBN neuvedeno.

NADAČNÍ FOND J&T, 2014. *Právní a finanční aspekty doprovázení pěstounských rodin*. Praha: Nadační fond J&T. ISBN neuvedeno.

PAULOVČÁKOVÁ, L. a kol., 2015. *Jak vypracovat bakalářskou a diplomovou práci*. Šesté aktualizované vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-7452-106-5.

PAZLAROVÁ, H., 2016. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1020-7.

SKUTIL, M. a kol., 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7.

SYCHROVÁ, A., 2015. *Pedagogické aspekty náhradní rodinné péče*. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 978-80-7395-955-5.

ŠVAŘÍČEK, R. a kol., 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Druhé vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.

TRNKOVÁ, L., 2018. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7552-865-0.

ZEZULOVÁ, D., 2012. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0065-9.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

BROWN, H. C., J. SEBBA a N. LUKE, 2014. *The role of the supervising social worker in foster care*. Rees centre for Research in Fostering and Education: University of Oxford. ISBN 978-0-9929071-0-5.

Použité právní předpisy

Zákony pro lidi: *zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí*. [online]. 1999. [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

Zákony pro lidi: *výhláška MPSV č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí*. [online]. 2012. [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-473>

Zákony pro lidi: *zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník*. [online]. 2012. [cit. 2021-01-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

Seznam použitých internetových zdrojů

AMALTHEA. *Metodika doprovázení: Podpora, vzdělávání a kontrola při výkonu náhradní rodinné péče*. [online]. [cit. 2020-12-20]. Dostupné z: <https://www.amalthea.cz/data/File/metodiky%20ke%20stazeni/odborn%C3%A9%20metodiky/doprov%C3%A1zen%C3%AD/metodika-doprovazeni-2013.pdf>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Formy náhradní rodinné péče*. [online]. [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/formy-nahradni-rodinne-pece>

PRÁVO NA DĚTSTVÍ. *Program PRIDE*. [online]. [cit. 2021-01-17]. Dostupné z: <http://www.pravonadetstvi.cz/odbornici/program-pride/>

SEZNAM TABULEK

Seznam tabulek

Tabulka 1: Důvod a smysl vzdělávání pěstounů	40
Tabulka 2: Rozsah a kontrola povinného vzdělávání pěstounů	42
Tabulka 3: Příprava vzdělávání	43
Tabulka 4: Tvorba vzdělávacích akcí versus externí vzdělávání	44
Tabulka 5: Podmínky pro vzdělávání	46
Tabulka 6: Základní témata vzdělávání v organizaci Rozum a Cit	47
Tabulka 7: Povinné téma pro pěstouny a subjektivní pohled pracovníka na povinné téma	49
Tabulka 8: Úloha pracovníka při volbě tématu	50
Tabulka 9: Formy vzdělávání v organizaci Rozum a Cit, jejich časový rozsah a subjektivní pohled pracovníka na stanovené rozsahy	52
Tabulka 10: Zásah pracovníka do volby vhodné formy vzdělávání	53
Tabulka 11: Ověřování znalostí pěstouna doprovázejícím pracovníkem	54
Tabulka 12: Podíl motivovaných a nemotivovaných pěstounů v praxi	55
Tabulka 13: Stimulace pěstouna ke vzdělávání	56

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Informovaný souhlas	I
---------------------------------------	---

Příloha A – Informovaný souhlas

INFORMOVANÝ SOUHLAS S POSKYTNUTÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU A JEHO NÁSLEDNÝM VYUŽITÍM PRO ÚČELY BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Informovaný souhlas týkající se bakalářské práce s názvem Vzdělávání a doprovázení jako forma podpory a pomoci pěstounům.

Byl/a jste požádán/a o spolupráci k rozhovoru za účelem získání dat a informací pro potřeby zpracování bakalářské práce.

Důraz je kladen na:

- Anonymitu respondentů – v prepisech rozhovorů atp. budou odstraněny identifikující údaje.
- Mlčenlivost studentky ve vztahu k osobním údajům o účastnících výzkumu s tím, že se získanými daty a informacemi bude pracovat výhradně studentka.
- Jako respondent máte právo kdykoli odstoupit od výše uvedené spolupráce.

Jméno a příjmení studentky:

Podpis studentky:

Udělují souhlas s mou spoluprací/účastí ve výzkumu a souhlas s použitím získaných informací z provedeného rozhovoru pro účely zpracování bakalářské práce studentky.

Jméno respondenta:

Podpis respondenta:

V dne

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Denisa Goranová

Obor: Andragogika

Forma studia: denní studium

Název práce: Vzdělávání a doprovázení jako forma podpory a pomoci pěstounům

Rok: 2021

Počet stran textu bez příloh: 57

Celkový počet stran příloh: 1

Počet titulů českých použitých zdrojů: 16

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 3

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Dobromila Trpišovská, CSc.